

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj daně z příjmů fyzických osob v České republice
Development of Personal Income Tax in the Czech Republic

Student: Klára Janáčková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání bakalářské práce

Student: **Klára Janáčková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Vývoj daně z příjmů fyzických osob v České republice**
Development of Personal Income Tax in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob
3. Základní změny daně z příjmů fyzických osob
4. Analýza daně z příjmů fyzických osob
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2010*. 10. vyd. Praha: 1. VOX, 2010. 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 9.5.2012.....

Klára Jauáčková.....

jméno a příjmení studenta

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 CHARAKTERISTIKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	7
2.1 Vytýčení pojmů k dani z příjmů fyzických osob	7
2.1.1 Daň	7
2.1.2 Daňový řád	7
2.1.3 Daňové subjekty	8
2.1.4 Daňové řízení	8
2.2 Daň z příjmů fyzických osob	9
2.2.1 Příjmy fyzických osob	9
2.2.2 Sazby daně u příjmů fyzických osob	11
2.2.3 Daňové přiznání	12
2.3 Daň z příjmů ze závislé činnosti	12
2.3.1 Základ daně ze závislé činnosti	14
2.3.2 Způsoby zdaňování příjmů ze závislé činnosti	15
2.3.3 Slevy na dani, daňové zvýhodnění a daňový bonus	16
2.3.4 Vybírání daně	17
2.3.5 Základní dokumenty	19
2.4 Daň z příjmů z podnikatelské činnosti	19
2.4.1 Příjmy z podnikání	19
2.4.2 Druhy evidencí vedené pro vyčíslení daně z příjmů	21
2.4.3 Základ daně z podnikání	23
2.4.4 Způsoby zdaňování základu daně z podnikání	25
2.4.5 Slevy na dani, daňové zvýhodnění a daňový bonus	25
2.4.6 Odvod daně	25
3 ZÁKLADNÍ ZMĚNY V DANI Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	27
3.1 Nezdavitelná část základu daně a slevy na dani	27
3.2 Sazba daně	37

3.3	Paušální výdaje	37
3.4	Minimální základ daně	38
3.5	Společné zdanění manželů	38
3.6	Superhrubá mzda.....	39
3.7	Povodňová daň.....	40
4	ANALÝZA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	41
4.1	Výzkumný cíl.....	41
4.2	Vymezení hypotéz.....	41
4.3	Charakteristika dat pro samotnou aplikaci.....	42
4.4	Postup zpracování	43
4.5	Samotná aplikace včetně analýzy daně z příjmů fyzických osob	44
4.6	Daňová reforma.....	46
4.7	Zhodnocení hypotéz.....	50
5	ZÁVĚR	52
	Seznam použité literatury.....	54
	Seznam zkratk	56
	Seznam tabulek a grafů	57

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

1 ÚVOD

Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s problematikou daně z příjmů fyzických osob a ukázat vývoj této problematiky v její složitosti, například při sestavování daňových přiznání. Jedním z dalších klíčových smyslů této práce je seznámení se s vývojem výše odváděné daně poplatníkem do státní pokladny, čímž dojde ke stanovení směru pro její další vývoj.

Dílčím cílem práce bude posouzení daňového zatížení formou sestavených daňových přiznání u poplatníka, mající průměrný příjem ze zaměstnání a vedlejší příjem z podnikání. Bude provedena optimalizace sestavy daňového přiznání pro fyzickou osobu. Tento navržený optimální způsob bude minimalizovat odvod daně této fyzické osoby v jednotlivých letech a současně dojde ke zjištění výše příjmu financí z tohoto plynoucí do státního rozpočtu. Osoba s průměrným příjmem bude příkladem pro tuto navrženou analýzu, neboť takovýto typ poplatníka má většinou ke svému stálému a pevnému zaměstnání další vedlejší příjem z běžného podnikání.

V obecné části této práce bude zpracován příkladný popis a následná charakteristika daně pro fyzické osoby. V následujících podkapitolách dojde k vysvětlení nejvíce frekventovaných výrazů, jako jsou například názvy jednotlivých položek a dalších skutečností, které mají vliv na samotný výpočet daňové povinnosti poplatníka. Autorka práce provede popis těchto údajů z důvodu kvalitnější přehlednosti odborného textu a přesnější orientace v legislativě tak, aby byly pasáže jasně zřetelné a nezpůsobily informační problémy pro čtenáře.

Autorka bakalářské práce považuje za důležité konstatovat, že se bude zabývat řadou legislativních norem s tímto tématem spojených. Za nejpodstatnější bude považovat Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, kde se zaměří na příjem dle § 6 a příjem z podnikání podle § 7. Autorka se také bude zajímat o všeobecně platné skutečnosti, které popisují, jaká data a co vše je potřeba za informace pro sestavení daňového přiznání fyzické osoby, případně co vede k povinnosti podávat daňové přiznání fyzických osob. Tito poplatníci tvoří největší část z řad fyzických osob, proto tato bakalářská práce může oslovit větší množství čtenářů, kterých se problematika výpočtu daně z příjmů fyzických osob přímo týká. Autorka věří, že bakalářská práce bude přínosem pro začínající účetní, případně i další osoby, které budou potřebovat získat základní pohled na tuto problematiku coby celek.

Ve druhé části dojde k zjištění a shrnutí největších změn daňového Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, které nastaly od roku 1993 a mají výrazný vliv na výpočet daňové povinnosti pro fyzické osoby. Rovněž autorka ve zkratce popíše, které navrhované změny v současnosti již pozbyly platnosti. Vzhledem ke složitosti daného tématu uvádí autorka práce v textu označení jednotlivých zákonů formou zkratky, které přehledně sumarizuje na stránce 55.

Od kapitoly č. 4 se autorka práce bude věnovat analýze vývoje daně v její složitosti, což bude příkladně popsáno v jednotlivých krocích při sestavování daňových přiznání a to bude prokazováno prostřednictvím vyplňování předložených údajů do daňových přiznání určených pro fyzické osoby, neboť těchto se daň z příjmů bezodkladně týká. Následně bude zpracována finanční analýza, prostřednictvím které autorka porovná výpočty daní z příjmů v časovém úseku a to od roku 1993 až do roku 2011. V neposlední řadě pisatelka práce učiní náhled na budoucí vývoj daně z příjmů fyzických osob a s tím související i chystanou daňovou reformu.

2 CHARAKTERSTIKA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

První kapitola bakalářské práce má za cíl provést popis základních pojmů související s daní z příjmů, kdy bude deklarována zejména oblast daní z příjmů fyzických osob. V souvislosti s jednoznačným pochopením a srozumitelností nelze opomenout vytýčení základních legislativních prvků, kterými jsou kupříkladu pojem daň, daňový řád, daňový subjekt a daňové řízení.

2.1 Vytýčení pojmů k dani z příjmů fyzických osob

Používání odborné terminologie v oblasti daní by mohlo odvést čtenáře od snahy pochopit složitou legislativu daní. Pro úvod této kapitoly bude tedy nezbytně nutné popsat typické prvky daní srozumitelněji pro čtenáře této práce, které budou mít své opodstatnění pro úvod autorčiny výzkumné cesty s cílem pochopit legislativu daní z příjmů fyzických osob.

2.1.1 Daň

Daň je obecně charakterizována jako povinná, nenávratná, neekvivalentní a neúčelová platba, která se stává jedním z příjmů veřejných rozpočtů. Nenávratnost daně znamená, že po zaplacení daně poplatníkovi nevzniká žádný nárok na její vrácení. Daň je neekvivalentní v tom smyslu, že poplatníkovi nevzniká jakákoli protihodnota z odvedené daně. Daň se zahrnuje do příjmů veřejných rozpočtů bez známého účelu jejího dalšího použití. [8]

Jednou z nejvýznamnějších daní přinášející přísun financí do státní pokladny je daň z příjmů fyzických osob.

2.1.2 Daňový řád

Daňový řád tvořící jednu z nejdůležitějších částí daňového zákona, obsahuje vymezení pojmů souvisejících s daní, jeho součástí jsou práva a povinnosti spojené s odvodem daní. [3]

2.1.3 Daňové subjekty

V souvislosti s daňovými zákony označujeme osobu, které se daň týká, výrazem daňový subjekt. Podle daňového řádu uvedeného v Zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád, dále jen ZDŘ, § 20, odst. 1, se daňové subjekty dělí na dvě různé skupiny takto:

- a) **poplatník daně** je daňový subjekt, jehož příjmy nebo majetek podléhá dani a zpravidla tuto daň i odvádí;
- b) **plátce daně** je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést příslušnému správci daně tedy finančnímu úřadu, daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností. V praxi se za plátce daně považuje zaměstnavatel, který je povinen odvést daň za svého zaměstnance, poplatníka daně. [3]

2.1.4 Daňové řízení

Důležitost spočívá i ve vhodném způsobu výběru daní. Daně by měly být vybírány v době, kdy se to daňovému subjektu nejvíce hodí a takovým způsobem, aby to daňový subjekt co nejméně omezovalo. Z pohledu státu je nutno stanovit taková pravidla, která efektivně umožní daně vybrat. Potřeby obou stran je tedy nutno optimalizovat tak, aby daňové subjekty byly co nejméně zatěžovány, ale zároveň mohly být daně včas a ve správné výši vybrány. Správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady, upravuje ZDŘ ze dne 22. 7. 2009, částka 087, s účinností od 1. 1. 2011. Do konce roku 2010 upravoval tyto pravidla Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, dále jen ZSDP, zrušen dle § 265, bod 1, ustanovením v ZDŘ. [3], [4].

Účastníky daňového řízení jsou na jedné straně daňové subjekty a na straně druhé správci daně. Správce daně tak hájí pouze zájmy státu, a tak je na daňovém subjektu, aby znal daňové právo a mohl pro svůj prospěch uplatnit vše, co lze. [8]

Autorka práce uvádí, že mezi daňová řízení patří například vyměřovací řízení, daňová kontrola nebo odvolávací řízení. Správce daně může za nedodržení povinností poplatníka udělit sankce, popřípadě pokuty nebo penále. Může mu uložit například pokutu za nedodržení oznamovací či registrační povinnosti, pokutu za chybně stanovené daňové přiznání nebo za podání dodatečného daňového přiznání, atd. [12]

2.2 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob se řadí do skupiny přímých daní. To jsou daně, které jsou vybírány z příjmů nebo majetku poplatníka, a to formou podání daňového přiznání příslušnému správci daně a také se řadí do skupiny daní, kde plátce a poplatník daně jsou nebo nejsou jedna a tatáž osoba. [8]

2.2.1 Příjmy fyzických osob

U příjmů fyzických osob je nutností rozpoznat, zda se jedná o příjmy podléhající tomuto zdanění či nikoli, stejně jako deklarování předmětu daně, kdy je nutno vymezit, zda daný příjem je předmětem daně či nikoliv. Proto je nutno rozdělit tyto příjmy do níže uvedených skupin:

a) příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, předmětem této daně dle zákona č. 586/1992, Sb., o daních z příjmů, dále jen ZDP, § 3, odst. 1, jsou příjmy z činnosti fyzických osob a z nakládání s majetkem v jejich vlastnictví, a to:

- § 6 příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky,
- § 7 příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti,
- § 8 příjmy z kapitálového majetku,
- § 9 příjmy z pronájmu,
- § 10 ostatní příjmy; [2]

b) příjmy, které nejsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, ze zákona podle § 3, odst. 4 ZDP vyplývá, že předmětem této daně nejsou a zdanění nepodléhají:

- příjmy získané nabytím akcií nebo podílových listů podle zvláštního právního předpisu, který upravuje podmínky převodu majetku státu na jiné osoby;
- příjmy získané zděděním majetku;
- příjmy získané vydáním majetku například restituce, rehabilitace;

- příjmy získané darováním nemovitosti, movité věci nebo majetkového práva, s výjimkou příjmů z nich plynoucích;
- příjem získaný fyzickou osobou nabytím daru v souvislosti s provozováním následujících činností:
  - školská zařízení,
  - zdravotnická zařízení,
  - zařízení na ochranu opuštěných zvířat,
  - zařízení na ochranu ohrožených druhů zvířat;
- přijaté úvěry a půjčky s výjimkou:
  - příjmu, který věřitel nabyl z vrácené půjčky nebo úvěru úplatným postoupením pohledávky vzniklé na základě této půjčky nebo úvěru, a to ve výši rovnající se rozdílu mezi příjmem plynoucím z vrácení půjčky nebo úvěru a cenou, za kterou byla pohledávka postoupena,
  - příjmu plynoucího poplatníkovi, který vede daňovou evidenci, z eskontního úvěru ze směnky, kterou je hrazena pohledávka;
- příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů;
- příjem plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva ve výši, kterou má povinnost Česká republika uhradit, nebo z titulu smírného urovnání záležitosti před Evropským soudem pro lidská práva ve výši, kterou se Česká republika zavázala uhradit;
- příjem plynoucí fyzické osobě tedy rezidentu České republiky, který vypomáhá s domácími pracemi v zahraničí, nebo příjem plynoucí nerezidentu, který vypomáhá s domácími pracemi v České republice, a to za stravu a ubytování, jde-li o příjem k uspokojování základních sociálních, kulturních nebo vzdělávacích potřeb, au-pair;
- příjmy získané převodem majetku mezi osobami blízkými v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti podnikatele;

- příjem plynoucí z vypořádání mezi podílovými spoluvlastníky rozdělením majetku podle velikosti jejich podílů, příjmy z vypořádání společného jmění manželů;
- částka uhrazená zdravotní pojišťovnou, o kterou byl překročen limit regulačních poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny podle zvláštních právních předpisů upravujících limity regulačních poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny. [2]

2.2.2 Sazby daně u příjmů fyzických osob

Sazby daně jsou vyjádřeny v procentech a slouží k výpočtu daně. Podle systému zdaňování příjmů jsou známy níže uvedené druhy sazeb s uvedením její charakteristiky:

- a) **progresivní sazba daně** - u progresivního zdaňování jsou stanovena takzvaná daňová pásma, která jsou rozdělena podle výše příjmu poplatníka, každé pásmo má jinou sazbu daně, platí, že čím větší příjem, tím větší daňové pásmo, tím větší je sazba daně; progresivní zdaňování se dále dělí:
- **stupňovitou progresi** - celý příjem se zdaňuje příslušnou sazbou v daňovém pásmu, tímto způsobem zdanění, ale může docházet k tomu, že poplatník s vyšším příjmem před zdaněním má naopak po zdanění příjem nižší než druhý poplatník;
  - **klouzavou progresi** - sazba daně v určitém daňovém pásmu je stejná pro všechny poplatníky bez ohledu na výši příjmu a vyššími sazbami se pak zdaňují pouze příjmy nad tuto přecházející hranici daňového pásma; [1]
- b) **proporcionální nebo také lineární sazba daně** – uplatňuje se jedna sazba daně, která je stejná pro všechny poplatníky bez ohledu na výši jejich příjmů, takzvaná rovná daň, tento druh zdaňování platí v České republice od roku 2008, a to ve výši 15%; [8]
- c) **degresivní sazba daně** - s růstem základu daně se sazba daně snižuje. [1]

2.2.3 Daňové přiznání

Daňové přiznání je povinen podat každý, jehož příjmy jsou předmětem daně a za příslušné zdaňovací období dosáhly výši 15 000 Kč. Daňové přiznání je povinen podat i poplatník, kterému vznikla ztráta. [6]

Daňové přiznání není povinen podat poplatník, který má příjmy ze závislé činnosti a u svého zaměstnavatele podepsal tiskopis s názvem **Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků**, dále jen prohlášení. [6]

V daňovém přiznání uvádí poplatník veškeré jeho příjmy s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny nebo příjmy, které jsou zdaňovány zvláštní sazbou. [6]

Poplatník podává toto přiznání po uplynutí zdaňovacího období příslušnému správci daně, a to nejpozději do 2. 4. 2012. V případě, že poplatník pověří daňového poradce, odborníka v oblasti daní, aby za něj daňové přiznání zpracoval a odvedl, prodlužuje se lhůta pro podání daňového přiznání na 30. 6. 2012. To je však možné, jen v případě, že poplatník do 2. 4. 2012 podal správci daně plnou moc ke zpracování a podání daňového přiznání prostřednictvím daňového poradce. [6]

2.3 Daň z příjmů ze závislé činnosti

Daň z příjmů ze závislé činnosti se vypočítá z příjmů spadajících do příjmů podle § 6 ZDP, například mzda ze zaměstnání nebo odměny za vykonanou práci. Poplatníkem je zaměstnanec a plátcem je zaměstnavatel. Mzdou se rozumí příjem, který vyplácí zaměstnavatel svému zaměstnanci. Z těchto příjmů odvádí zaměstnavatel jako plátce zálohu na daň nebo přímo daň za svého zaměstnance jako poplatníka příslušnému správci daně. [9]

Nejnižší přípustná hranice pro mzdu zaměstnance je daný takzvanou minimální mzdou. Minimální mzda v České republice je pro rok 2012 stanovena ve výši 8 000 Kč za měsíc, 48,10 Kč na hodinu při 40 hodinové týdenní pracovní době nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, § 2. [19]

U příjmů ze závislé činnosti se v první řadě posuzuje, zda tyto příjmy patří do příjmů podle § 6 ZDP odst. 1 - 7. Níže uvedená kritéria a zásady slouží k určení druhů

příjmů, zda jde o příjmy, které jsou předmětem daně a dále pak, zda tyto příjmy lze zařadit mezi příjmy ze závislé činnosti. Rozdělení těchto dvou kritérií je následující:

a) příjmy ze závislé činnosti, které se zahrnují do příjmů - do první skupiny těchto příjmů se zahrnou takové příjmy, které spadají a mají charakter vyjmenovaných níže uvedených příjmů:

- z pracovního poměru, kdy poplatník, který je nebo byl poplatníkem zaměstnancem a musí plnit příkazy plátce;
- příjmy za odvedenou práci členů družstva, společníků a komanditistů, jen s tím rozdílem, že poplatník nemusí dbát pokynů plátce;
- příjmy členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob, z těchto příjmů je jejich plátce vždy povinen srážet zálohu na daň z příjmů;
- příjmy poplatníka, které mu plynou v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti nebo funkce bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává činnost, nebo od plátce, u kterého poplatník činnost nevykonává, do této kategorie patří příjmy plynoucí poplatníkům mimo mzdu za práci například dary z fondu kulturních a sociálních potřeb, náhrady za ztrátu těchto příjmů při výkonu občanských povinností, příjmy, které plynou poplatníkovi v souvislosti s výkonem závislé činnosti jako náhrada za ztrátu těchto příjmů, apod.;
- příjem nepeněžní ve formě bezplatného využití motorového vozidla od zaměstnavatele a to pro služební i soukromé účely, základ daně zaměstnance se zvyšuje o 1% ze vstupní ceny tohoto vozidla za každý kalendářní měsíc, takový příjem však nemůže být menší než 1 000 Kč. [5]

Jedná se o příjmy pravidelné, ale mohou být vyplaceny i jednorázově. V § 6, odst. 3 ZDP je uvedeno, že poplatník nemusí mít na tyto příjmy právní nárok. Tyto příjmy nemusí být vyplaceny přímo poplatníkovi, ale i jiné osobě, na kterou přešlo příslušné právo - řídí se zákoníkem práce. Nemusí se jednat jen o peněžní formu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. [2]

b) příjmy ze závislé činnosti, které se od daně osvobozují - kromě rozsáhlého počtu osvobozených příjmů od daně, uvedených v § 4, odst. 1 ZDP, lze pouze některé osvobozené příjmy, které souvisejí přímo se zaměstnaneckým poměrem nalézt

v § 6, odst. 9, téhož zákona. Pro přehlednost je autorka práce uvádí v přehledu níže:

- závodní stravování, které svým zaměstnancům poskytuje zaměstnavatel, hodnota tohoto stravování je osvobozena, jedná se o nepeněžní příjem;
- příjmy v podobě dávek sociální péče, nemocenského pojištění, důchodového pojištění nebo státní sociální podpory;
- nepeněžní plnění poskytnuté od zaměstnavatele z fondu vytvořeného již ze zdaněných příjmů, tedy ze zisku zaměstnavatele, na odborný rozvoj zaměstnance, na kulturní a sociální potřeby, a to maximálně do výše 2 000 Kč ročně u jednoho zaměstnance, u příspěvku na rekreaci jde o částku osvobozenou maximálně do výše 20 000 Kč za rok;
- zvýhodněné nebo bezplatné jízdenky pro zaměstnance u zaměstnavatele provozující dopravu;
- hodnota přechodného ubytování pro zaměstnance, a to maximálně do výše 3 500 Kč měsíčně;
- příjem z fondu zaměstnavatele, který poskytl zaměstnavatel zaměstnanci jako sociální výpomoc v důsledku živelné pohromy, a to maximálně do výše 500 000 Kč;
- příjem získaný jako náhrada mzdy za dobu dočasné pracovní neschopnosti do výše minimálního nároku;
- příjem od zaměstnavatele v podobě příspěvku na penzijní pojištění, za podmínky, že byla výplata penzijního pojištění sjednaná až po 60 měsících a nejdříve v dosažení 60 let, maximálně do výše 24 000 Kč ročně;
- příspěvek nemocenského pojištění od zaměstnavatele, úrazového pojištění, atd. [2]

2.3.1 Základ daně ze závislé činnosti

Základ daně, dále jen ZD je pro stanovení daňové povinnosti značně rozhodující. U příjmů ze závislé činnosti se stává měsíčním základem pro výpočet daně takzvaná superhrubá mzda. Ta se vypočítá jako součet hrubé mzdy zaměstnance a pojistného

hrazeného zaměstnavatelem. Výše pojistného, které je povinen zaměstnavatel odvádět ve výši 34% z hrubé mzdy se skládá z 25% sociálního a 9 % zdravotního pojištění. Tento výpočet je vždy povinen provádět zaměstnavatel, který má i povinnost z této superhrubé mzdy vypočítat měsíční zálohu na daň, a to procentní sazbou daně 15% a následně musí tuto zálohu zaměstnanci srazit ze mzdy. [18]

Zaměstnavatel provádí měsíčně úpravu zálohové daně o pravidelné odpočty, slevy na dani. Jednou ročně při ročním zúčtování záloh na daň snižuje ZD navíc o řadu dalších odpočtů. Tento proces je poměrně náročný. Jejich uplatnění musí být prokazatelně doloženo. Uznávají se jen v případě, že byly uhrazeny zaměstnancem. Spousta zaměstnavatelů nechává tuto práci na samotných poplatnících daně z příjmů fyzických osob a pak je na poplatníkovi provést si přiznání k dani z příjmů sám, aby si mohl uplatnit veškeré možné zákonem dané nezdanitelné částky. [9]

Tyto nezdanitelné části uvedené v § 15, odst. 1 - 9 ZDP snižují ZD, což je uvedeno v následujícím přehledu níže:

- dary na veřejně prospěšné účely,
- úroky z úvěrů na bytové potřeby,
- příspěvky na penzijní připojištění,
- pojistné na soukromé životní pojištění,
- zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace,
- úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání. [2]

2.3.2 Způsoby zdaňování příjmů ze závislé činnosti

Pro většinu zaměstnanců platí, že rozhodující postavení mají příjmy od jednoho zaměstnavatele. Stanovení jednoho ze zaměstnavatelů, u kterého se výpočet sražené částky daně z měsíční mzdy odvede, je ponecháno na zaměstnanci, aby sám deklaroval tohoto zaměstnavatele. To zaměstnanec udělá tak, že u jednoho z nich podepíše prohlášení. Vymezení této skutečnosti je v § 38k, odst. 6 ZDP. [8]

Každý poplatník si může zvolit maximálně jednoho zaměstnavatele, u kterého prohlášení podepíše [2]. Prohlášení plní více účelů, mimo jiné v něm poplatník zadává, že chce u záloh uplatňovat slevy na dani. U dalších zaměstnavatelů již toto snížení

uplatňovat, ani prohlášení podepsat, nemůže. Zaměstnavatel, u kterého poplatník podepsal prohlášení, je dále označen jako hlavní zaměstnavatel. Zaměstnavatel, u kterého poplatník nepodepsal prohlášení, je označen jako další zaměstnavatel. Takové rozlišení je nutné, protože se u obou typů zaměstnavatelů aplikuje odlišný režim srážení daně. [8]

a) Zvláštní sazba daně (srážková daň) - použití zvláštní sazby daně ve výši 15% vede především ke zjednodušení vybírání daně z příjmů fyzických osob z příležitostných příjmů od dalšího zaměstnavatele. Daň se tímto způsobem vybírá pouze z příjmů uvedených v § 6 odst. 1 písm. a) a d) ZDP. Úhrnná výše těchto příjmů zúčtovaných nebo vyplacených tímž zaměstnavatelem nesmí přesáhnout za kalendářní měsíc 5 000 Kč hrubé mzdy, uvedeno v § 6, odst. 4. [2]

Tyto příjmy jsou po případném snížení o sražené pojistné, samostatným ZD pro zdanění zvláštní sazbou daně. Příjmy zdaněné zvláštní sazbou daně již nevstupují do celoročního základu daně, a proto se nikdy neuvádějí do daňového přiznání, ani nemohou být zahrnuty do ročního zúčtování záloh na daň z příjmů. Daňová povinnost je u těchto příjmů splněna v okamžiku provedení srážky daně. [5]

b) Obecná sazba daně - zaměstnanec, který má příjmy z hlavního zaměstnaneckého poměru (nejedná se o příležitostné příjmy), má možnost pouze u jednoho zaměstnavatele podepsat prohlášení. V tomto případě se ze zdanitelné mzdy za každý měsíc odvádí záloha na daň jednotnou sazbou ve výši 15%. Na konci zdaňovacího období se provádí roční zúčtování zálohy na daň z příjmů. [9]

2.3.3 Slevy na dani, daňové zvýhodnění a daňový bonus

Od roku 2006 standardní absolutní **slevy na dani** nahradily všechny odpočty od ZD. Kromě toho se dále používají i slevy při zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Standardní slevy lze rozdělit do dvou skupin. A to na ty, které poplatník uplatňuje sám na sebe, a na slevy na vyživované osoby, jež poplatník uplatňuje na některého z členů své domácnosti. Poplatník musí nárok na slevy na dani, předepsaným způsobem prokázat. [8]

Názorný přehled slev na dani uvedené v § 35ba, odst. 1 a § 35c, odst. 1, jež může zaměstnanec čerpat v roce 2012 jako odpočet z měsíční zálohové daně v roce 2012, znázorňujeme níže v tabulce slevy na dani rok 2012. [2]

Tab. 2.3.3 Slevy na dani pro rok 2012 [2]

Druh slevy	2012	1/12
Základní (na poplatníka)	24 840 Kč	2 070 Kč
Na invaliditu poplatníka:		
na invaliditu 1. a 2. stupně	2 520 Kč	210 Kč
na invaliditu 3. stupně	5 040 Kč	420 Kč
držitel průkazu ZTP/P	16 140 Kč	1 345 Kč
Na studenta	4 020 Kč	335 Kč
Slevy na vyživovanou osobu:		
na manžela(ku)	24 840 Kč	-
na vyživované dítě	13 404 Kč	1 117 Kč

Slevu na dítě, v daňové terminologii nazývanou jako **daňové zvýhodnění na dítě nebo daňový bonus**, může využít v základní výši 13 404 Kč jen jeden z poplatníků, se kterými dítě žije v domácnosti. O slevu na dítě může být vypočtená daň snižená až do nuly, proto se jedná o daňové zvýhodnění. Pokud základní částka vypočtené daně nebyla dost velká k tomu, aby poplatník mohl využít celou slevu na dítě, potom mu může vzniknout nárok na takzvaný daňový bonus, tj. právo požádat stát, aby mu zbytek doplatil. Pokud by byla daň po slevách, bez slevy na dítě, záporná, vychází se z částky 0 Kč, to znamená, že má poplatník nárok maximálně na částku 13 404 Kč za zdaňovací období. [8]

2.3.4 Vybírání daně

U fyzických osob by jednorázový výběr daně byl nepraktický pro obě strany. Stát by dlouho musel čekat na svoje příjmy a poplatník by musel myslet na to, aby celý svůj příjem nespotřeboval, protože by nemalou část svých příjmů musel odvést na úhradu daně, proto se tato daň platí v zálohách. [8]

Už dlouho je pravidlem vyplácet mzdu měsíčně, a tak je vhodné právě na výplatu měsíční mzdy vázat odvod daně. Aby zaměstnanci byli co nejméně zatěžováni administrativními povinnostmi, tak se daň z příjmů ze závislé činnosti vybírá prostřednictvím zaměstnavatele. Zaměstnavatel, který příjem ze závislé činnosti vyplácí, sráží daň, respektive zálohu na daň. Tím se jednak zajistí pravidelný přísun příjmů do veřejných rozpočtů a jednak se sníží administrativní náklady na výběr daně. [8]

Tab. 2.3.4 Výpočet zálohy na daň z příjmů dle § 6 u hlavního zaměstnavatele [8]

zúčtovaný hrubý příjem za kalendářní měsíc (včetně nepeněžních příjmů)	
-	příjmy, které nejsou předmětem daně
-	příjmy osvobozené od daně
=	HRUBÁ MZDA
+	pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti placené zaměstnavatelem
+	pojistné na veřejné zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem
=	ZÁKLAD DANĚ pro výpočet zálohy (zaokrouhluje se na celé stokoruny nahoru)
×	sazba daně 15%
=	základní částka zálohy na daň
-	slevy na dani (kromě slevy na manželku (manžela))
=	ZÁLOHA NA DAŇ (případně daňový bonus)

Z měsíčních příjmů od dalšího zaměstnavatele, které netvoří a nemohou tvořit samostatný základ daně, se odvádí záloha na daň z příjmů ze závislé činnosti. Výpočet je stejný jako u hlavního zaměstnavatele s tím rozdílem, že ZD nelze snižovat o slevy na dani, ani o daňové zvýhodnění na dítě. [8]

Zaměstnavatel odvádí příslušnému správci daně daňové zálohy sražené zaměstnancům z jejich měsíčních mezd. Tyto daňové zálohy jsou splatné vždy nejpozději

do 20. kalendářního dne následujícího po měsíčním zúčtování mezd. Třicet dnů po splatnosti posledního zúčtování, tj. nejpozději do 19. února, je zaměstnavatel povinen vyúčtovat zálohy daně z příjmů fyzických osob sražené v průběhu roku. [16]

Při **zúčtování daňových záloh** může poplatník uplatnit i ty slevy na dani, které nevyužil při výpočtu záloh na daň. Může požádat i o zahrnutí slevy na manželku, kterou jako jedinou slevu nelze uplatnit již při výpočtu záloh na daň. To je logické, protože až po skončení zdaňovacího období poplatník ví, jak velký příjem měla manželka. Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti jsou vždy vyšší než daňová povinnost za příslušné zdaňovací období. To proto, že poplatníkovi nebylo umožněno při výpočtu záloh využít odpočty od základu daně. A tak při zúčtování záloh může poplatník tyto odpočty využít. Přeplatek na dani zjištěný při zúčtování záloh vrátí zaměstnavatel zaměstnanci. [8]

2.3.5 Základní dokumenty

Zaměstnavatel je povinen vést takzvaný mzdový list zaměstnance, který je součástí mzdové evidence. Ten kromě údajů o hrubém a čistém příjmu, zákonných srážkách atd., obsahuje i údaje o osobách, na něž zaměstnanec uplatňuje daňový odpočet. Doklady mzdové evidence by měl zaměstnavatel archivovat minimálně po dobu 40 let. Zaměstnavatel mimo jiné zpracovává i evidenční list důchodového pojištění. [19]

Dokument, který může zaměstnanec žádat od svého zaměstnavatele je prohlášení k dani z příjmů. Svým podpisem dává zaměstnanec svolení, aby za něho zaměstnavatel odváděl zálohy na daň a na konci roku zúčtoval zálohy. [19]

2.4 Daň z příjmů z podnikatelské činnosti

Fyzická osoba, která vlastní živnostenský list, na jehož základě provozuje živnost, ze které má prokazatelný příjem, musí odvést z těchto příjmů daň. Níže autorka jasně definuje, o jakých příjmech tento zákon hovoří.

2.4.1 Příjmy z podnikání

Příjmem z podnikání může být cokoli, rozhodnout se, který z příjmů podléhá zdanění a který se nezdaňuje a je osvobozený, je rozepsán v dalším kroku:

- a) **příjmy podléhající zdanění** - příjmy z podnikání uvedené v § 7, odst. 1 ZDP, které podléhají zdanění, jsou takové příjmy, kde poplatník není závislý na jiných osobách a vykonává činnost na vlastní zodpovědnost a vlastním jménem. Poplatník, který má příjmy z podnikání, může tyto příjmy snížit o výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Výpis těchto příjmů je uveden níže:
- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství;
  - příjmy ze živnosti - příjmy poplatníků, kteří podnikají na základě živnostenského oprávnění;
  - příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů - například lékař, auditor, daňový poradce, advokát, atd;
  - podíly na zisku společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti. [2]
- b) **příjmy osvobozené od daně** - v § 4 odst. 1 ZDP je uvedeno velké množství příjmů, které jsou od daně osvobozeny. Níže jsou uvedeny jen některé příjmy, které úzce souvisejí s podnikáním:
- od daně se osvobozuje například přijatý dar ve formě reklamního předmětu, jehož hodnota je do 500 Kč a je označen obchodním jménem;
  - pokud má podnikatel příjmy z prodeje rodinného domu nebo bytu, může být tento příjem od daně osvobozen až po 2 letech, kdy byl rodinný dům nebo byt vyřazen z obchodního majetku;
  - při prodeji nemovitostí, bytů nebo nebytových prostorů, i movitých věcí, je příjem z tohoto prodeje osvobozen od daně až po 5 letech po vyřazení z obchodního majetku;
  - osvobození se vztahuje i na přijatou náhradu škody a přijaté dotace ze státního rozpočtu. [2]

2.4.2 Druhy evidencí vedené pro vyčíslení daně z příjmů

Každý podnikatel musí svou podnikatelskou činnost věrně a pravdivě zobrazovat a to pomocí daňové evidence nebo účetnictví. Hlavní rozdíl mezi daňovou evidencí a účetnictvím je ve stanovení daňového základu. V daňové evidenci se stanoví jako rozdíl mezi příjmy a výdaji, a v účetnictví jako rozdíl mezi výnosy a náklady. Daňová evidence se zabývá příjmy a výdaji v takovém rozsahu, aby bylo možné zjistit správnou výši daňové povinnosti. V účetnictví jde především o to, aby podnikatel dokázal zjistit, jak na tom ekonomicky je i v průběhu zdaňovacího období. Obecně existují celkem tři možnosti evidence, ze kterých se vyčíslí daňová povinnost poplatníka. [16]

a) Daňová evidence - podnikatel může vést daňovou evidenci, za těchto podmínek:

1. není účetní jednotkou (není zapsán v obchodním rejstříku),
2. jeho obrat nepřekročil za předchozí kalendářní rok 25 mil. Kč,
3. není účastníkem sdružení bez právní subjektivity, kde alespoň jeden z členů vede účetnictví. [16]

V daňové evidenci vede podnikatel soupis nebo přehled dokladů, které zachycují veškeré jeho příjmy a výdaje potřebné pro stanovení základu daně z příjmů. Součástí daňové evidence je přehled o hmotném majetku vloženého do podnikání a soupis pohledávek a závazků. Pro uznání daňových výdajů na cestovní náhrady se dokládá i kniha jízd, to neplatí, jestliže má podnikatel auto v podnikání a uplatňuje výdaje na auto paušálem, maximálně do výše 5 000 Kč za měsíc. Výdaje musí být prokázány příslušným daňovým dokladem, aby bylo zřejmé, že byly vynaloženy na dosažení, zajištění nebo udržení příjmů. [16]

b) Účetnictví - podnikatel musí přejít z vedení daňové evidence na vedení účetnictví jestliže:

1. se stane účetní jednotkou a zapíše se do obchodního rejstříku,
2. převýší obrat za kalendářní rok nad 25 mil. Kč,
3. stane se účastníkem sdružení bez právní subjektivity, kde alespoň jeden z členů vede účetnictví,
4. rozhodne se dobrovolně. [16]

- c) **Evidence příjmů a pohledávek** - pokud podnikatel, který vede daňovou evidenci nebo účetnictví nechce prokazovat skutečné výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů, může uplatnit výdaje procentem z příjmů neboli paušální výdaje. U paušálních výdajů je podnikatel povinen vést pouze záznamy o příjmech a evidenci pohledávek. [8]

Postupy a omezení podnikatele při přechodu z jedné evidence na evidenci druhou jsou výtčeny níže, kde jsou jasně uvedeny postupy, které právě takovýto podnikatel je povinen dodržet.

- **Přechod z daňové evidence na vedení účetnictví** - v příloze č. 3 ZDP, jsou daná pravidla jak postupovat při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví. Podnikatel musí provést inventarizaci veškerého majetku a závazků, podat daňové přiznání a zjistit položky, které budou ovlivňovat základ daně ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno účetnictví. [2]

Tab. 2.4.2 Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení daňové evidence na vedení účetnictví [2]

Základ daně se zvyšuje o	Základ daně se snižuje o
hodnotu zásob a cenin	hodnotu přijatých záloh
hodnotu poskytnutých zásob (s výjimkou zásob na hmotný majetek)	hodnotu závazků
hodnotu pohledávek	

- **Přechod z vedení účetnictví na vedení daňové evidence** - v příloze č. 2 ZDP, jsou pravidla jak postupovat, jestliže se podnikatel rozhodne převést své účetnictví na daňovou evidenci. Jedna z podmínek je, že musí vést účetnictví alespoň 5 let, aby mohl přejít zpět na vedení daňové evidence. [2]

Tab. 2.4.2 Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení účetnictví na vedení daňové evidence [2]

Základ daně se zvyšuje o	Základ daně se snižuje o
hodnotu závazků	hodnotu pohledávek
	hodnotu zásob a cenin

- **Přechod z vedení daňové evidence na evidenci příjmů a pohledávek** - při přechodu z daňové evidence na evidenci příjmů a pohledávek, je podnikatel povinen podat za předešlý rok dodatečné daňové přiznání a provést úpravu základu daně podle § 23, odst. 8 ZDP. [2]

Tab. 2.4.2 Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení daňové evidence na evidenci příjmů a pohledávek [2]

Základ daně se zvyšuje o	Základ daně se snižuje o
hodnotu pohledávek	hodnotu závazků, které má podnikatel ke konci roku, ve kterém vedl daňovou evidenci
hodnotu nespotřebovaných zásob	
zůstatek zákonné rezervy v roce, kdy podnikatel ještě vedl daňovou evidenci	

2.4.3 Základ daně z podnikání

Zjištění ZD u zdanění podle § 7 ZDP je na rozdíl od daně z příjmů dle § 6 téhož zákona stanoven z rozdílů mezi příjmy a výdaji. Výdaje mohou mít různé podoby. Ve své podstatě se jedná buď o výdaje skutečné, případně o takové výdaje, které lze uplatnit jako daňově uznatelné pro zjištění výsledku hospodaření. Definovaná pravidla pro určení ZD u různých typů vedení evidencí pro podnikání jsou uvedeny níže.

- a) **Daňová evidence** - ZD se v daňové evidenci vypočítá jako rozdíl mezi příjmy a výdaji, které jsou daňově uznatelné a jsou vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Tento rozdíl může být kladný, nulový nebo záporný. V každém případě je podnikatel povinen podat daňové přiznání příslušnému správci daně. Pokud má podnikatel zařazen do podnikání majetek, může si své výdaje o tento majetek zvýšit formou odpisů, tím se mu základ pro výpočet daně sníží. [16]
- b) **Uplatňování výdajů procentem z příjmů** - ZD se vypočítá jako souhrn všech příjmů snížené o procento z příjmů, které je u každé činnosti různé, například v případě volné živnosti je ve výši 60%. Vypočítaný základ daně procentem z příjmů je již konečný a podnikatel si nemůže uplatnit další zvyšování výdajů například formou odpisů. Této možnosti využívá podnikatel ke zjednodušení výpočtu daňového základu pro stanovení výše daně z příjmů [16]
- c) **Vedení účetnictví** - na rozdíl od daňové evidence, se ZD v účetnictví určí rozdílem mezi výnosy a náklady. Tento rozdíl se stává účetním výsledkem hospodaření, který se následně upravuje o nedaňové výnosy a náklady. Takto upravený hospodářský výsledek je základem pro výpočet daně. [16]

Základ daně u podnikatele se upravuje stejným způsobem jako u zaměstnance, a to o odčitatelné položky. Výjimku tvoří daňová ztráta, kterou si může uplatnit jen podnikatel. [16]

Pro všechny nestandardní odpočty mající charakter výdajů osobní spotřeby platí, že pokud ZD poplatníka není tak velký, aby jej mohl zcela využít za zdaňovací období, za které mu vznikl na ně nárok, odpočty propadnou. [8]

Jinak je tomu u daňové ztráty, kde nárok za přesně stanovených omezení lze přenést do dalších zdaňovacích období. Daňová ztráta se od všech ostatních nestandardních odpočtů liší tím, že je možno o ni snížit nikoli základ daně, ale pouze souhrn dílčích základů daně s výjimkou dílčího základu daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, tedy § 7 + § 8 + § 9 + § 10. Vyměřenou daňovou ztrátu může poplatník uplatnit kdykoli v nejvýše 5 následujících zdaňovacích obdobích, a to najednou nebo po libovolných částech. [8]

2.4.4 Způsoby zdaňování základu daně z podnikání

Pro podnikatele, kteří podnikají, platí obecná sazba daně ve výši 15%. Někteří podnikatelé mohou uplatnit takzvanou **paušální daň**. Tuto daň může uplatnit jen podnikatel, který nemá žádné zaměstnance ani spolupracující osoby, za předchozí tři zdaňovací období neměl příjmy vyšší než 1 milion Kč, není účastníkem sdružení, které není právnickou osobou a není poplatníkem daně z přidané hodnoty. [16]

Pokud se podnikatel rozhodne využít daň stanovenou paušální částkou, musí tuto skutečnost ohlásit správci daně nejpozději do 31. 1. běžného zdaňovacího období. [2] V žádosti je nutné uvést například předpokládanou výši příjmů a výdajů. Správce daně může stanovit daň tímto způsobem nejpozději do 15. 5. běžného zdaňovacího období. V průběhu zdaňovacího období je poplatník povinen vést evidenci svých příjmů, pohledávek a evidenci majetku. Daň paušální částkou lze stanovit maximálně na 3 zdaňovací období a je splatná nejpozději do 31. 5. běžného zdaňovacího období. [5]

2.4.5 Slevy na dani, daňové zvýhodnění a daňový bonus

Tak jako zaměstnanec, tak i podnikatel má možnost si svou daň snížit pomocí různých slev. Ale na rozdíl od zaměstnance, pro něj neplatí sleva ve výši 1/12 za každý kalendářní měsíc. Tyto slevy si proto podnikatel uplatní až v daňovém přiznání na konci zdaňovacího období.

2.4.6 Odvod daně

Pokud měl podnikatel za předchozí zdaňovací období daňovou povinnost menší než 30 000 Kč, platí daň jednou ročně, a to na konci zdaňovacího období. Jinak je tomu, když měl podnikatel daňovou povinnost větší než 30 000 Kč. V takovém případě, musí daň odvádět formou záloh. Pro stanovení výše a periodicity záloh na daň se vychází z takzvané poslední známé daňové povinnosti za bezprostředně předcházející zdaňovací období. [5]

Podnikatel v praxi postupuje tak, že na konci zdaňovacího období provede výpočet skutečné daňové povinnosti. Ta může být vyšší nebo nižší než souhrn zaplacených záloh, podnikateli tak vzniká nedoplatek případně přeplatek na dani. Následně si z daňové povinnosti, kterou uvedl v daňovém přiznání, vypočítá výši a periodicitu záloh na příští zdaňovací období podle následující tabulky. [5]

Tab. 2.4.6 Stanovení záloh na základě výsledné daně z příjmů [2]

periodicita záloh	výše zálohy z poslední známé daňové povinnosti	poslední známá daňová povinnost	splatnost záloh
pololetní	40%	30 000 Kč - 150 000 Kč	15. 7., 15. 12.
čtvrtletní	1/4	150 000 a více	15. 3., 15. 6., 15. 9., 15.12.

Autorka tuto kapitolu koncipovala ve smyslu orientace na seznámení se s legislativou daní z příjmů v České republice platnou pro rok 2012, kdy nastínila základní teorii týkající se daně z příjmů fyzických osob a zaměřila se na zaměstnance mající příjmy podle § 6 ZDP a na podnikatele s příjmy podle § 7 ZDP. Hlavním záměrem této kapitoly bylo porozumění aktuálnímu systému zdaňování těchto příjmů, a to z důvodu srovnání s historickým vývojem zdanění, který je náplní další kapitoly.

V následující kapitole autorka jasně postihuje vývoj daně z příjmů a změny v legislativě od roku 1993 do roku 2011, kdy se autorka jednoznačně věnuje vývoji stanovení základu daně a různým způsobům zdaňování.

3 ZÁKLADNÍ ZMĚNY V DANI Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Osobní důchodová daň, respektive daň z příjmů, byla na území dnešní České republiky zavedena počátkem roku 1849. Tato daň měla při svém vzniku pouze nízké procentní sazby a týkala se jen poplatníků s vysokými důchody, respektive příjmy. V období mezi světovými válkami, a zejména po 2. světové válce, se tyto sazby neustále zvyšovaly. V osmdesátých letech byla naopak snaha o snížení daňových sazeb a snížení progresu. Zároveň se prosazovalo zrušení dosavadních daňových úlev, výjimek ze zdanění a některých odčitatelných částí od základu daně. To mělo vést mimo jiné i ke zjednodušení celého systému daně. [7]

Historickým předchůdcem daně z příjmů fyzických osob byly tři daně:

- daň ze mzdy,
- daň z příjmů literární a umělecké činnosti,
- daň z příjmů obyvatelstva.

Samotná daň z příjmů fyzických osob byla zavedena daňovou reformou 1. 1. 1993 a jejím cílem bylo zdanění důchodu každého jednotlivce tak, aby neexistoval rozdíl mezi zdaněním důchodů, pocházejících z různých zdrojů. [7]

3.1 Nezdánitelná část základu daně a slevy na dani

Až do roku 2005 se používaly jen odpočty, které se odečítaly od ZD. Tyto odpočty byly rozděleny na standardní a nestandardní. Od roku 2006 se používají jen nestandardní odpočty a standardní odpočty byly nahrazeny slevami na dani. Standardní odpočty se od nestandardních odpočtů liší tím, že je poplatník může uplatnit již v průběhu zdaňovacího období ve výši 1/12 za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku byly podmínky pro uplatnění odpočtu splněny. Výjimkou je odpočet na manželku nebo manžela, který měsíčně uplatnit nelze. Nestandardní odpočty lze uplatnit až po skončení zdaňovacího období a na rozdíl od standardních odpočtů jsou limitovány. Pro názornější představu jsou informace vloženy do tabulky. [8]

Tab. 3.1 Rozdělení standardních a nestandardních odpočtů [8]

standardní odpočty - slevy na dani	nestandardní odpočty
na poplatníka	dary na veřejně prospěšné účely
na vyživované dítě	úroky z úvěrů na bytové potřeby
na manželku (manžela)	příspěvky na penzijní připojištění
na poplatníka s částečným invalidním důchodem	pojistné na soukromé životní pojištění
na poplatníka s plným invalidním důchodem	zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace
na poplatníka, který je držitelem průkazu ZTP/P	úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání
na poplatníka, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem	

a) Nestandardní odpočty

Přehled nestandardních odpočtů je znázorněn v tabulce s rokem, kdy si poprvé mohl poplatník tento odpočet uplatnit ze svého ZD. Každý odpočet je omezen svým limitem pro uplatnění, který se ovšem v průběhu dalších let neměnil. [8]

Tab. 3.1 Nestandardní odpočty [22]

Nestandardní odpočty – částky snižující základ daně					
1993	1998	2000	2001	2004	2007
dary	úroky	penzijní připojištění	životní pojištění	členské příspěvky	zkoušky

Každý z těchto odpočtů má svá pravidla pro uplatnění, jen pak si je může poplatník nárokovat při výpočtu své daně z příjmů.

Odpočet **darů** lze uplatnit jako odpočet od ZD již od roku 1993, dar musí být poskytnutý právnické osobě, obci nebo samosprávním celku. Minimální hodnota daru v průběhu zdaňovacího období musí přesáhnout 2% ze ZD nebo alespoň částku 1 000 Kč. Maximálně lze ZD snížit o 10%. Jestliže se bude jednat o odběr krve, pak tento dar je oceněn částkou 2 000 Kč. [8]

Odpočet **úroků z úvěrů** na bytové potřeby je v platnosti od roku 1998. Poplatník má nárok na odpočet úroků z úvěrů na bytové potřeby. Za úvěr na bytovou potřebu lze považovat pouze úvěr poskytnutý podle zákona o stavebním spotřební nebo hypoteční úvěr. Odpočet z úroků z úvěrů na bytové potřeby je limitován částkou 300 000 Kč na zdaňovací období. V tomto jediném případě není výše odpočtu limitována pro jednotlivého poplatníka, ale pro celou domácnost. Poplatník prokazuje svůj nárok na odpočet doložením úvěrové smlouvy, výpisem z listu vlastnictví a potvrzením o zaplacených úrocích. [16]

Odpočet příspěvků na **penzijní připojištění** existuje od roku 2000. Tento odpočet má podpořit dlouhodobé investice obyvatelstva do zabezpečení ve stáří. Jako odpočet lze uplatnit zaplacené příspěvky snížené o 6 000 Kč za zdaňovací období. Maximální částka, o kterou lze ZD snížit v celkovém úhrnu, je 12 000 Kč. Poplatník prokazuje své nároky na odpočet smlouvou o penzijním připojištění a potvrzením o zaplacených příspěvcích. [16]

Odpočet pojistného na **soukromé životní pojištění** lze uplatnit od zdaňovacího období 2001, a to na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem a pojišťovnou. Podmínkou je, že výplata je sjednána ne dříve než v kalendářním roce, ve kterém poplatník dovrší 60 let a zároveň k výplatě nedojde dříve než po 60 měsících od uzavření smlouvy s pojišťovnou. Maximálně lze odečíst 12 000 Kč za zdaňovací období. Tento odpočet se prokazuje obdobně jako penzijní připojištění. [8], [16]

Odpočet zaplacených **členských příspěvků** člena odborové organizace se uplatňují od zdaňovacího období 2004. Minimální hranice pro uplatnění odpočtu je alespoň 1,5% ze zdanitelných příjmů ze závislé činnosti nebo alespoň 3 000 Kč. Nároky se prokazují doložením potvrzením od odborové organizace. [8], [16]

Posledním odpočtem je odpočet na úhradu za **zkoušky** ověřující výsledky dalšího vzdělávání. Odpočet lze uplatnit maximálně ve výši 10 000 Kč a prokazuje se také potvrzením. [8], [16]

b) Standardní odpočty

Jeden z prvních standardních odpočtů na dani byla nezdánitelná částka, která byla zrušena v roce 2004 pro odpočet na dítě a pak v roce 2005 i na ostatní standardní odpočty. Následně lze hovořit o takzvané slevě na dani. Autorka si dovoluje popsat celkový stav a vývoj těchto dvou položek. [11]

Mezi standardní odpočty patří **odpočet na poplatníka**. Tento odpočet je uveden v zákoně od roku 1993 jako základní nezdánitelná částka na poplatníka. Původní hodnota této částky byla ve výši 20 400 Kč. V následujícím roce se částka zvýšila o 1 200 Kč, v letech 1995 - 1997 se již každoročně zvyšovala o 2 400 Kč. V roce 1998 částka vzrostla o 3 240 Kč, pak se v roce 1999 zvýšila o 2 880 Kč a platila až do roku 2000, v roce 2001 se zvýšila o 3 120 Kč a hodnota platila až do roku 2005. Tento odpočet dosáhl částky 38 040 Kč. Mezi lety 1993 - 2005 byla základní nezdánitelná částka zvýšena celkem o 17 640 Kč. [21]

Od roku 2006 se základní nezdánitelná částka mění v zákoně na **slevu na poplatníka**, která činí pouhých 7 200 Kč ročně, a to i ve zdaňovacím období 2007. V roce 2008 částka vzrostla na 24 840 Kč za rok, a tato výše slevy zůstává stejná až do roku 2010. To je nárůst přesně o 17 640 Kč, to znamená, že zvýšení této slevy odpovídá celkovému zvýšení mezi lety 1993 - 2005, kdy existovala nezdánitelná částka. V roce 2011 se částka o 1 000 Kč snižuje z důvodu zavedení povodňové daně. [21] Pro přehlednost jsou všechny hodnoty sumarizované v příloze č. 1, na jejichž základě je sestaven níže uvedený graf.

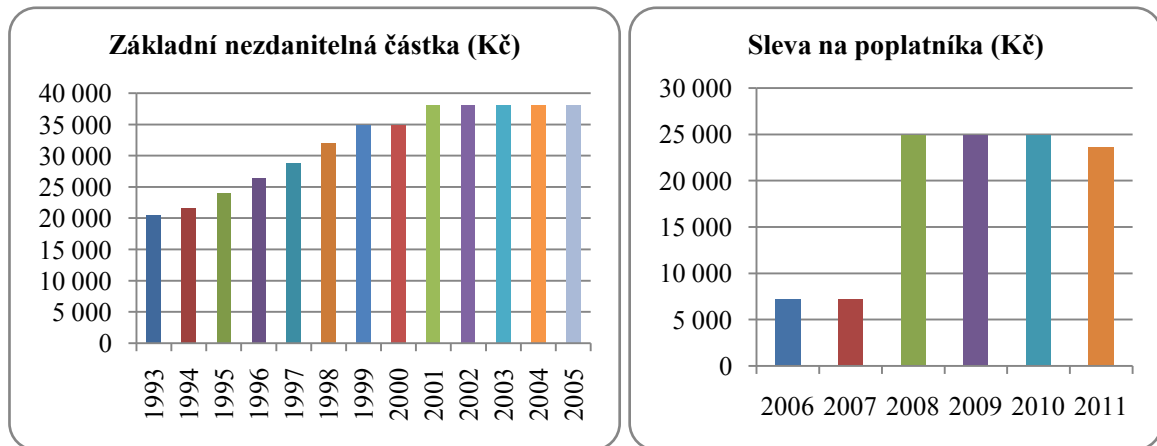
Úkolem této slevy je zajistit minimální nezdaněný příjem pro každého poplatníka. [8] U zaměstnance je podmínkou, aby podepsal u svého zaměstnavatele prohlášení ke zdanění příjmů ze závislé činnosti, následně si může uplatnit slevu na poplatníka dle § 35ba, odst. 1, písm. a) ZDP. [2]

Základní nezdánitelnou částku, která je platná od roku 1993 do roku 2005, popisuje autorka v levé části grafu, lze z hlediska jejího vývoje porovnat se slevou na

poplatníka, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2006 a je popsána v pravé části zmíněného grafu.

Graf 3.1 Základní nezdanitelná částka a sleva na poplatníka [22]

Dalším standardním odpočtem je odpočet na dítě. Tento odpočet byl v zákoně od roku 1993 do roku 2004 **nezdanitelnou částkou na dítě** a snižoval ZD. Na každé vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti se odečítá 9 000 Kč ročně ze ZD za zdaňovací období roku 1993. Pro následující zdaňovací období se částka zvyšuje o 1 800 Kč. V letech 1995-1997 se každoročně zvyšuje o 1 200 Kč. V roce 1998 již byl odpočet ve výši 18 000 Kč a dalším rokem se opět zvyšuje o 3 600 Kč. Rokem 1999 se zvyšování odpočtu pozastavilo a pokračuje se v roce 2001, kdy výše odpočtu činí 23 520 Kč a tato výše zůstává stejná až do roku 2003. Rok 2004 je posledním zdaňovacím období, ve kterém se nezdanitelná částka na vyživované dítě uplatňuje, a to ve výši 25 560 Kč za rok. [21]

V roce 2005 se nezdanitelná částka na vyživované dítě nahrazuje takzvaným **daňovým zvýhodněním na vyživované dítě** žijící s poplatníkem v domácnosti, dále jen daňové zvýhodnění, doplněním do Zákona č. 586/1992, Sb., o daních z příjmů dle § 35c a § 35d ZDP. [6] Až do roku 2007 bylo daňové zvýhodnění ve výši 6 000 Kč za rok. Za zdaňovací období 2008 a 2009 si poplatníci mohli snížit daň o 10 680 Kč. Od roku 2010 se uplatňuje zvýhodnění ve výši 11 604 Kč za rok. [21] Pro přehlednost jsou všechny hodnoty sumarizované v příloze č. 2, na jejichž základě je sestaven níže uvedený graf.

Daňové zvýhodnění se odečítá přímo od vypočtené daně po slevách a v závislosti na výši této daně ho lze uplatnit formou slevy na dani, nebo formou daňového bonusu jako takzvanou zápornou daň nebo kombinací obou forem. Podle výše zdanitelného příjmu může dojít ke čtyřem variantám uplatnění daňového zvýhodnění. [6]

Jestliže má poplatník tak nízké příjmy, že mu po odpočtu nezdanitelných částek v § 15 ZDP a uplatnění slev na dani v § 35ba ZDP vychází nulová daň. Celé daňové zvýhodnění pak poplatník obdrží ve formě daňového bonusu. [6]

Poplatníkovi vyjde po snížení ZD, daň například 4 000 Kč, pak se daňové zvýhodnění skládá ze slevy na dani a to do výše daně po slevách a daňového bonusu do výše nároku, který poplatník obdrží. [6]

Může nastat i situace, kdy se výše daně ze sníženého ZD rovná nároku na daňové zvýhodnění. Celé daňové zvýhodnění je pak poskytnuto ve formě slevy na dani, nevzniká tedy žádná daňová povinnost ani nárok na bonus. [6]

Částka vypočtené daně ze sníženého ZD převyšuje nárok na daňové zvýhodnění, které se tak stává celým objemem slevou na dani, pak daňový bonus nepřipadá v úvahu a výsledkem je zbývající daňová povinnost po slevách. [6]

Podmínkou pro uplatnění daňového bonusu je, že poplatník měl v uplynulém zdaňovacím období úhrnný příjem podle § 6, § 7, § 8 nebo § 9 alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy stanovené pro zaměstnance, která činí 8 000 Kč a její šestinásobek pak činí částku 48 000 Kč. Pokud úhrn měsíčních daňových bonusů vyplacených u poplatníka podávajícího daňové přiznání přesahuje částku daňového bonusu vypočteného za celé zdaňovací období, považuje se vzniklý rozdíl za daňový nedoplatek. Měl-li poplatník v uplynulém roce pouze příjmy z pronájmu podle § 9 ZDP, nesmí pro uplatnění bonusu jeho výdaje převýšit příjmy. [6]

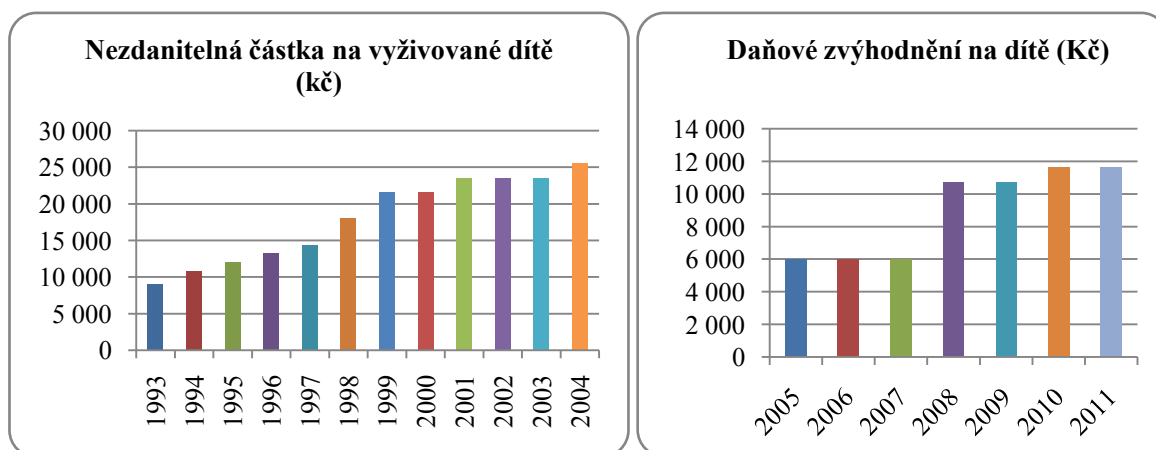
Důležitou podmínkou pro uplatnění daňového zvýhodnění je, že vyživované dítě žije s poplatníkem v jedné domácnosti, což ale vždy nemusí znamenat podmínku totožné adresy trvalého pobytu poplatníka a vyživovaného dítěte. Vyživuje-li dítě v jedné domácnosti více poplatníků, může na toto dítě uplatnit daňové zvýhodnění jen jeden z nich. [6]

Za vyživované dítě v domácnosti se považuje vždy dítě nezletilé tedy do dovršení 18 let věku nebo zletilé dítě nejvýše do dovršení věku 26 let za podmínky, že nepobírá

vlastní invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Další podmínkou je, že zletilé dítě se soustavně připravuje na budoucí povolání. [5], [6]

Základní nezdanitelnou částku, která je platná od roku 1993 do roku 2004, popisuje autorka v levé části grafu, lze z hlediska jejího vývoje porovnat s daňovým zvýhodněním na dítě, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2005 a je popsána v pravé části zmíněného grafu.

Graf 3.1 Nezdanitelná částka na vyživované dítě a daňové zvýhodnění na dítě [22]

Mezi standardní odpočty patří i **nezdanitelná částka na vyživovanou manželku**, která byla v letech 1993 - 1996 ve výši 12 000 Kč. V roce 1997 se částka zvýšila až o 4 800 Kč. V roce 2005 se výše této částky vyšplhala až na hodnotu 21 720 Kč. Podmínkou pro uplatnění tohoto odpočtu je maximální hranice příjmů manželky. Ta byla v roce 1993 ve výši 20 400 Kč. Mezi léty 1993 - 2005 se tato částka zvýšila celkem o 17 640 Kč a to na částku 38 040 Kč, což je opět stejné číslo jako u základní nezdanitelné částky na poplatníka ve stejném období. [21]

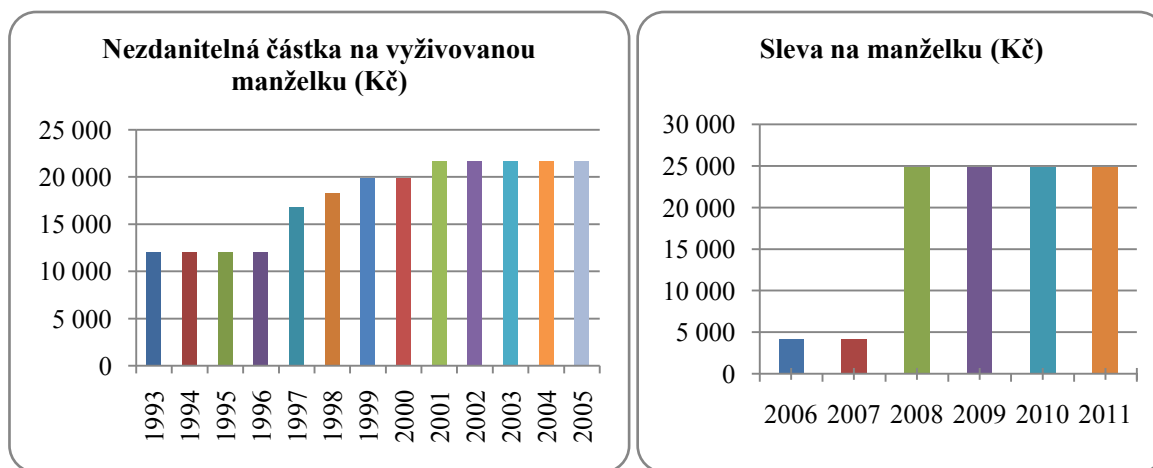
V roce 2006 nahradila nezdanitelnou částku na manželku takzvaná **sleva na manželku**, či manžela a to ve výši pouhých 4 200 Kč. Tato sleva platila do roku 2007. Maximální hranice příjmů druhého z manželů zůstává stejná jako v letech 2001 - 2005 a to ve výši 38 040 Kč. Důvodem zvýšení základní slevy na poplatníka v roce 2008 se zvyšuje i maximální příjem manželky, a to na 68 000 Kč za rok. [21] Pro přehlednost jsou všechny hodnoty sumarizované v příloze č. 3 a č. 4, na jejichž základě jsou sestaveny níže uvedené grafy.

Do vlastního příjmu manželky či manžela patří nejen příjmy zdanitelné včetně příjmů tvořících samostatné základy daně, ale i osvobozené příjmy včetně celé řady

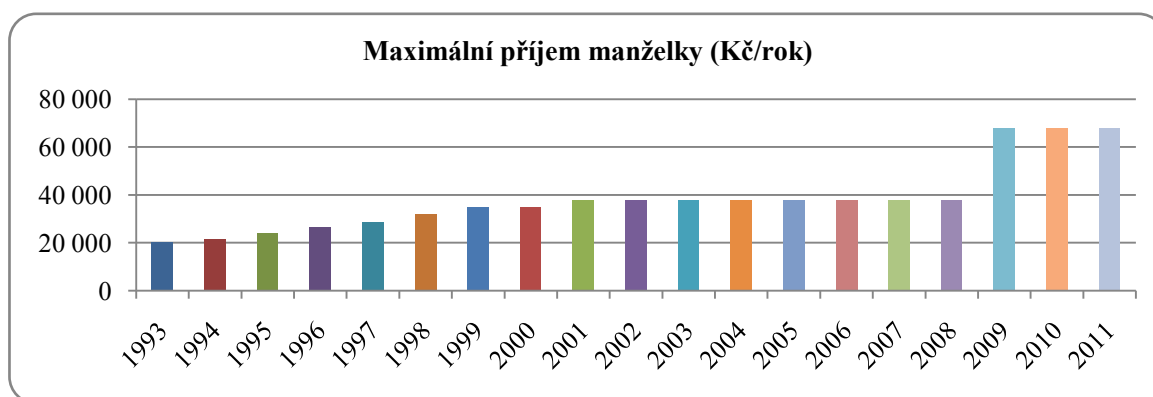
sociálních dávek, jako je starobní a invalidní důchod, peněžitá pomoc v mateřství a nemocenská, atd., které jsou odvozeny od předchozího příjmu. Nezahrnují se pouze adresné sociální dávky jako například dávky státní sociální podpory, příspěvek na péči nebo studijní stipendium, atd. [8]

Související příjmy druhého z manželů, mající vliv na možnost uplatnění odpočtu znázorňuje graf následující. Základní nezdanitelnou částku, která je platná od roku 1993 do roku 2005, popisuje autorka v levé části grafu, lze z hlediska jejího vývoje porovnat se slevou na manželku, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2006 a je popsána v pravé části zmíněného grafu.

Graf 3.1 Nezdanitelná částka na vyživovanou manželku a sleva na manželku [22]

Graf 3.1 Maximální příjem manželky [22]

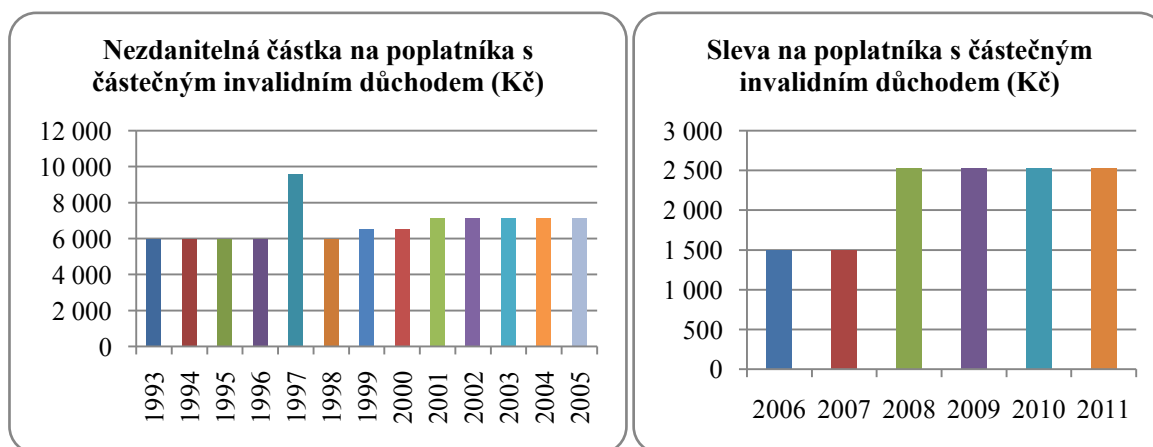

Další, velice důležitý nestandardní odpočet je **nezdanitelná částka na poplatníka se zdravotním postižením**. Tento poplatník si odečítá od roku 1993 do konce roku 2005 nezdanitelnou částku od ZD. [21]

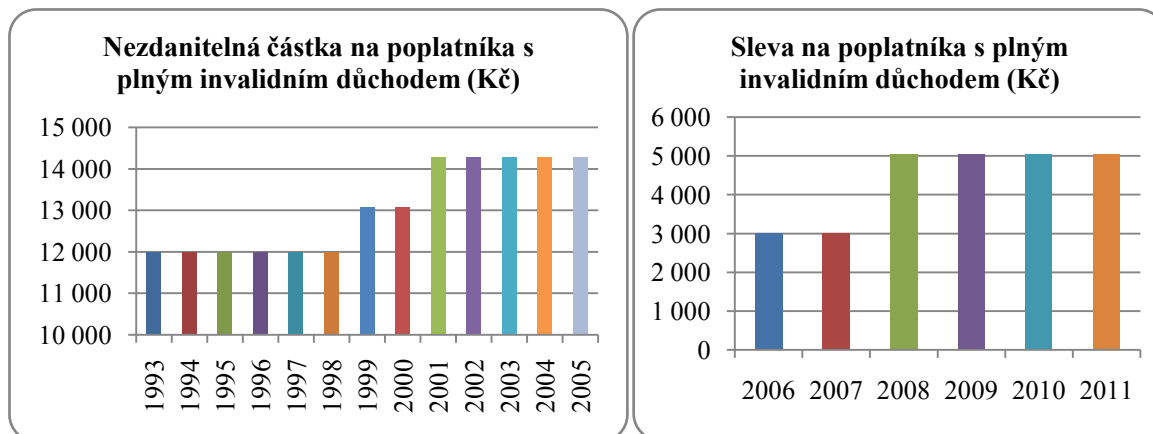
Od roku 2006 si uplatňuje **slevu na poplatníka se zdravotním postižením**. Jedná se o zvýhodnění těchto osob se zdravotním postižením. Tyto odpočty si mohou uplatnit poplatníci, kteří pobírají invalidní důchod 1., 2. nebo 3. stupně nebo poplatníci, kteří jsou držitelé průkazu ZTP/P., a to od roku 2006, jak je uvedeno v Zákoně 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 35ba, odst. 1, písm. c), d), e), do konce roku 2005 v Zákoně 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 15, odst. 1, písm. c), d), e). [20]

Poplatník musí pro uplatnění slevy doložit doklad o výplatě invalidního důchodu. Pro přehlednost jsou všechny hodnoty sumarizované v příloze č. 5, na jejichž základě jsou sestaveny níže uvedené grafy, které rozlišují odpočty pro poplatníka s částečným invalidním důchodem, s plným invalidním důchodem a s průkazem ZTP. Nezdánitelnou částku, která je platná od roku 1993 do roku 2005, popisuje autorka v levé části grafu, lze z hlediska jejího vývoje porovnat se slevou na poplatníka se zdravotním postižením, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2006 a je popsána v pravé části zmíněných grafů.

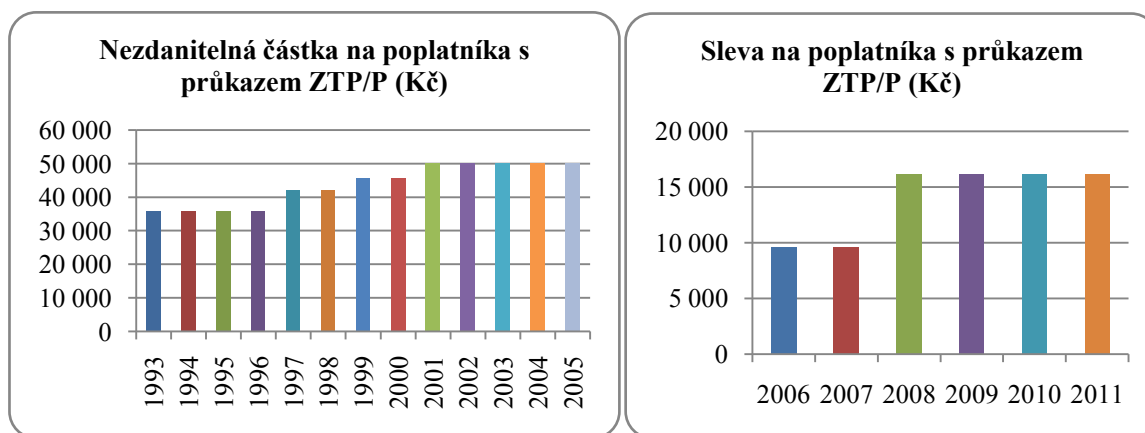
Graf 3.1 Nezdánitelná částka a sleva na poplatníka s částečným invalidním důchodem [22]

Graf 3.1 Nezdánitelná částka a sleva na poplatníka s plným invalidním důchodem [22]

Graf 3.1 Nezdanitelná částka a sleva na poplatníka s průkazem ZTP/P [22]

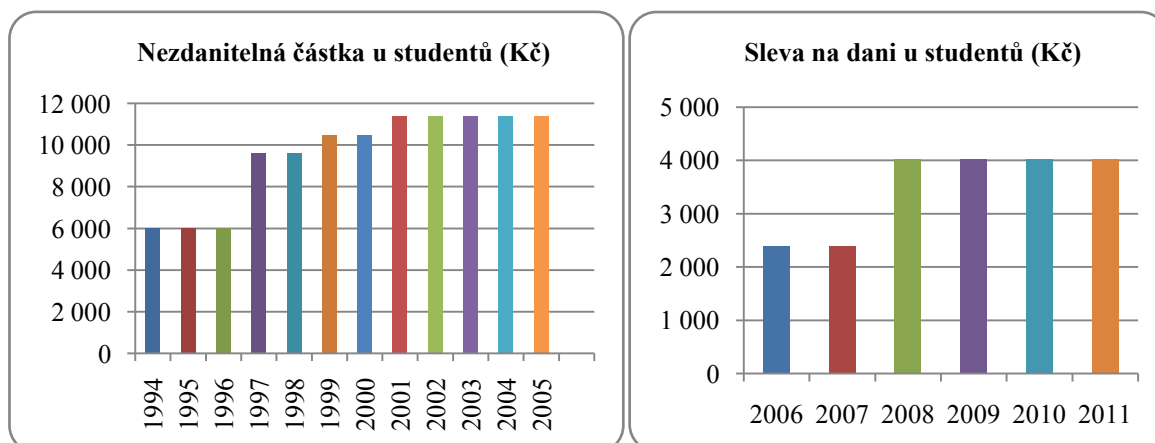
Posledním odpočtem z řad nestandardních odpočtů je **nezdanitelná částka na studenta** a to platná od roku 1994 do roku 2005. V roce 1994 byl tento odpočet ve výši 6 000 Kč a to až do roku 1996, v roce 1997 a 1998 byl ve výši 9 600 Kč, v roce 1999 a v roce 2000 ve výši 10 464 Kč a od roku 2001 až do roku 2005 ve výši 11 400 Kč. [8]

Od roku 2006 nahradil nezdanitelnou částku na studenta nový odpočet a to **sleva na studenta**. Tato sleva pro rok 2006 a 2007 byla ve výši 2 400 Kč. O částku 4 020 Kč si poplatníci studenti snižují daňovou povinnost za zdaňovací období 2008 až 2011. [8] Pro přehlednost jsou všechny hodnoty sumarizované v příloze č. 6, na jejichž základě je sestaven níže uvedený graf.

Slevu na studenta si může uplatnit poplatník, který se sám soustavně připravuje na budoucí povolání a student nesmí dosáhnout věku 26 let. [8].

Nezdanitelnou částku, která je platná od roku 1994 do roku 2005, popisuje autorka v levé části grafu, lze z hlediska jejího vývoje porovnat se slevou na poplatníka studenta, která nabyla účinnosti od 1. 1. 2006 a je popsána v pravé části zmíněných grafů.

Graf 3.1 Nezdanitelná částka a sleva na dani u studentů [22]

3.2 Sazba daně

Sazba daně z příjmů fyzických osob byla v letech 1993 až 2007 klouzavě progresivní. Platilo, že ZD pro výpočet se zaokrouhlil na stovky dolů a podle tabulky s daňovými pásmy se vypočítala vlastní daňová povinnost. [7]

V letech 1993 až 1995 existovalo celkem šest daňových pásem, v roce 1996 se zrušilo šesté daňové pásmo a v roce 2000 se zrušilo páté daňové pásmo. První, druhé, třetí a čtvrté daňové pásmo existovalo do roku 2007. Popis vývoje sazby daně i s ní související vývoj mezních hodnot základů daně v době platnosti progresivní daně je velice obsáhlý, proto autorka zvolila pro přehlednost metodu tabulkového zobrazení jednotlivých pásem a znázornila jejich vývoj v příloze č. 7. [7]

Rokem 2008 se ruší progresivní zdanění a je zavedena jednotná sazba daně ve výši 15%. Tato sazba prozatím nepozbyla své platnosti. [7]

3.3 Paušální výdaje

V České republice slouží paušální výdaje, zejména v posledních letech, k nástrojům daňové podpory podnikatelů.

Pokud se podnikatel rozhodne uplatnit výdaje formou procentní sazby z konkrétního příjmu, pak tento způsob uplatnění výdajů musí použít u všech ostatních dosažených příjmů podle § 7. Pokud podnikatel provozuje několik činností, musí sledovat příjmy z činností odděleně pro každou výši procentních výdajů. [6]

Podnikatel se tak může rozhodnout před začátkem zdaňovacího období, během zdaňovacího období i po skončení zdaňovacího období na základě dosažených výsledků, a to do doby podání daňového přiznání. [6]

Od roku 1993 byl zaznamenán největší nárůst procentních sazeb výdajů z příjmů v roce 2006 a to u všech živností. Se zvýšením sazeb paušálních výdajů se zvýšil i podíl podnikatelů, kteří paušální výdaje využívají. [6] Pro přehlednost uvádí autorka práce přehled vývoje paušálních výdajů v příloze č. 8.

3.4 Minimální základ daně

Nutnost zajištění větší sociální rovnosti mezi zaměstnanci a podnikateli vedla vládu k zavedení takzvaného minimálního základu daně. Poprvé se v ZDP objevil v roce 2004 a od roku 2008 byl zrušen. Minimální základ daně se nevztahoval na všechny podnikatele, ale pouze na podnikatele s příjmy ze zemědělské činnosti, ze živnosti a z jiného podnikání podle zvláštních předpisů. Nevztahoval se na osoby, které platily daň paušální částkou, pobíraly rodičovský příspěvek, invalidní, či starobní důchod, měly výše uvedené příjmy nižší jak 15 000 Kč a byly současně spolupracující osobou a podobně. [17]

Výše minimálního základu daně se každý rok zvyšovala. Na minimální základ daně měla vliv především výše průměrné mzdy. Výši všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok stanovila vláda ve výši průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok, který o dva roky předcházela zdaňovacímu období. Výše všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok nesměl být nižší než výše všeobecného vyměřovacího základu za bezprostředně předcházející kalendářní rok. [17] Vývoj vyměřovacího základu s přepočítávacím koeficientem uvádí autorka v příloze č. 9.

Minimální základ daně se rovnal polovině všeobecného vyměřovacího základu vynásobené přepočítávacím koeficientem a počtem měsíců, ve kterém byla provozována podnikatelská činnost. [17] Z důvodu přehlednosti je autorkou vytyčen vývoj minimálního základu daně mezi lety 2004 - 2007 v příloze č. 10.

3.5 Společné zdanění manželů

Od roku 2005 byl do zákona o daních z příjmů fyzických osob zapracován § 13a, který se zaměřoval na společné zdanění manželů. Toto společné zdanění platilo pouze pro zdaňovací období 2005 - 2007. [10]

Jednalo se o situaci, kdy manželé sečetli všechny své dílčí základy daně a rozdělili si je napolovic. Pokud tímto způsobem došli k výhodnější daňové povinnosti, použili ho, pokud ne, zdanili své příjmy klasicky jako dříve. Při takovémto společném zdanění bylo podmínkou nerozdělovat příjmy a výdaje na spolupracující osobu. Společné zdanění manželů mohlo sice znamenat daňovou úsporu, ale mohlo dojít i k vyšším platbám zdravotního a sociálního pojištění. [10]

Protože byla pro období roku 2006 zavedena náhrada některých nezdanitelných částí základu daně slevami na dani, promítala se tato změna do vyplnění daňového přiznání, a spolu se změnami sazeb bylo vhodné zamyslet se nad finančním přínosem ze společného zdanění pro rok 2006 proti roku 2005. [10]

Daň z příjmů fyzických osob se od roku 1993 - 2007 počítala progresivní sazbou. Rokem 2005 bylo našimi zákonodárci rozhodnuto eliminovat vliv progresivní sazby daňových sazeb zejména v modelu manžela s vysokými příjmy a manželky s příjmy minimálními či žádnými. Společné zdanění ale nebylo jediným nástrojem eliminace progresivity daně z příjmů. V ZDP již dávno existuje možnost rozdělit příjmy z podnikání na spolupracující osobu podle § 13 ZDP. [10]

Společné zdanění šlo uplatnit pouze u manželů. Podmínkou bylo, že manželé museli ve své společné domácnosti vyživovat alespoň jedno dítě. Které dítě se považuje za vyživované, se posuzovalo stejně jako pro uplatnění daňového zvýhodnění na dítě. Manželé nemuseli mít shodné místo trvalého pobytu, ale museli být schopni prokázat, že s vyživovaným dítětem mají společnou domácnost. [10]

Společné zdanění manželů bylo možné uplatnit u všech druhů příjmů, nejen u příjmů ze závislé činnosti, ale i u příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, u příjmů z kapitálového majetku, u příjmů z pronájmu a u ostatních příjmů. Protože společné zdanění šlo uplatnit i u příjmů z podnikání, je třeba se pozastavit u otázky spolupracujících osob, tedy osob, na které lze rozdělovat příjmy podle § 13 ZDP. V případě, že by manželé rozdělovali příjmy na spolupracující osoby, společné zdanění by nemohli využít. Manželé měli tedy na výběr, buď společné zdanění anebo rozdělení na spolupracující osobu. Společné zdanění nešlo uplatnit i v případě, že měl jeden z manželů základ daně nižší než je minimální základ daně podle § 7c ZDP. [10]

3.6 Superhrubá mzda

Rokem 2008 došlo ke změně vyměřovacího základu u poplatníků s příjmy ze závislé činnosti. Zaměstnanci se již nesnižuje základ daně o jím zaplacené pojistné, ale naopak se základ daně zvyšuje o pojistné, které hradí zaměstnavatel. Dříve platilo, že se od celkové hrubé mzdy zaměstnance odečítalo pojistné na zdravotní a sociální pojištění, a podle sazebních tabulek se vypočítala daňová povinnost zaměstnance. Rokem 2008 se zároveň ruší i progresivní zdanění a ze superhrubé mzdy se daň určí jednotnou sazbou

ve výši 15%. Spolu se změnou vyměřovacího základu daně se také velmi navyšují slevy na dani a daňové zvýhodnění, mimo jiné se ruší i minimální základ daně pro podnikatele. [18]

3.7 Povodňová daň

Sleva na dani na poplatníka byla pro rok 2011 snížena přechodně na 23 640 Kč. Sleva tak byla měsíčně nižší o 100 Kč. Peníze směřovaly do zvláštní položky ve státním rozpočtu, ze které stát platil protipovodňová opatření a odstraňování škod po záplavách. Povodňová daň, která je časově omezená na rok, platí pro všechny poplatníky, bez ohledu na výši jejich příjmů. [14]

V této kapitole došlo ke zjištění a shrnutí největších změn Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a to od roku 1993. Byly vybrány jen ty změny, které měly výrazný vliv na výpočet daňové povinnosti poplatníka. Byly popsány i ty změny, které v současnosti již pozbyly platnosti. Tento názorný přehled vývoje daně z příjmů fyzických osob bude aplikován na konkrétní fyzickou osobu v následující kapitole.

4 ANALÝZA DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Autorka bakalářské práce rozdělila analýzu v oblasti daní z příjmů fyzických osob na oddíly, které svým obsahem na sebe logicky navazují a v úvodní části této kapitoly vymezila dílčí cíle včetně zvolené metodiky ke zpracování výzkumu práce. Autorka také zcela systematicky zvolila a vytýčila hypotézy, jejichž pravdivost ověřila výzkumem. Podle dosažených výsledků daného výzkumu vyslovila také svůj osobní názor a postřehy nad chystanou daňovou reformou.

4.1 Výzkumný cíl

Cílem práce je zkoumání vývoje složitosti způsobu výpočtu daně a vývoje výše vypočtené daně z příjmů fyzických osob, kdy následně autorka jasně popíše její historický vývoj do roku 2011. Tyto skutečnosti autorka sumarizuje záměrně, aby následně dospěla k zamyšlení nad budoucím vývojem této daně.

Autorka provedla srovnání používaných metod při sestavování daňových přiznání fyzických osob v letech 1993, 2005, 2008 a 2011 a také se snažila zjistit, jakým směrem se vyvíjela hodnota daně z příjmů těchto osob ze sestavených přiznání.

Cílem celého výzkumu je nejen porovnání zjištěné daňové povinnosti poplatníka daně z příjmů, ale i jaký vliv měly změny v daňovém zákoně o daních z příjmů při výpočtu daně.

Hlavním výzkumným cílem je na základě vyhodnocení výsledků zjistit potřebu změn v oblasti, týkající se daně z příjmů fyzických osob.

4.2 Vymezení hypotéz

Autorku práce zajímala celková složitost a proveditelnost sestavení daňového přiznání pro konkrétní fyzickou osobu. V souvislosti s výše vytýčeným problémem se pojí několik důležitých faktů, které autorku při konstrukci této části práce napadly. Jedním z problémů je skutečnost o výši daně poplatníka za různá období, když jedinou změnou v jeho poskytnutých údajích byla jeho rostoucí průměrná mzda. Tento výzkum

přivedl autorku právě k výše popsané úvaze o budoucím vývoji daně v České republice, čímž chce prokázat pravdivost níže uvedených tvrzení a podělit se o zjištěné výsledky.

1) Sestavení daňového přiznání fyzické osoby je rok od roku složitější.

Autorka se přiklání k tomuto tvrzení z důvodu, že dochází k hojnému počtu změn v Zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, týkající se fyzických osob. Sledovat a akceptovat všechny změny v zákoně jsou pro mnohé zbytečné, když stejně bude následovat opět změna.

2) Odvod daní z příjmů fyzických osob roste, jestliže se zvyšuje průměrná mzda.

Toto tvrzení se zdá být logické. O jeho pravdivosti se chce autorka práce přesvědčit pomocí praktické aplikace, kterou je samotný výpočet daně za několik různých období. Jako nástroj pro zjištění této hypotézy autorka použila finanční analýzu.

3) Zákon o daních z příjmů fyzických osob je třeba změnit.

Autorka této práce chce zjistit na základě již zpracovaných hypotéz, pravdivost tohoto tvrzení. Dle jejího názoru je minulost vývoje daně z příjmů zajímavá, ale pro samotnou autorku, je stěžejním cílem i náhled na budoucí vývoj daně. Současné období je ve znamení chystané reformy a ráda by se k této otázce alespoň okrajově vyjádřila a podělila se o svůj názor.

4.3 Charakteristika dat pro samotnou aplikaci

Pro aplikaci, tedy sestavení jednotlivých daňových přiznání, byly poskytnuty údaje konkrétní fyzické osoby - pana Nováka. Pan Novák, jakožto fyzická osoba, která je v legislativní dikci osobou povinnou podávat daňové přiznání, se jeví z těchto důvodů jako osoba vhodná pro danou aplikaci, neboť právě tato osoba má souběžně dva druhy příjmů. Ony zmíněné příjmy má tato fyzická osoba ze svého stálého zaměstnání, stejně jako z podnikání, kdy právě v druhém případě je zákonnou povinností tyto příjmy každoročně předkládat prostřednictvím daňového přiznání na finanční úřad.

Autorka práce v následujících odstavcích popíše globální a jasnou charakteristiku výše zmíněné fyzické osoby, její jednoznačný stav a podnikatelský vývoj.

Pan Novák je od roku 1990 zaměstnán u nejmenované firmy jako manipulační dělník, kdy jeho příjem ze zaměstnání se rovná vždy průměrné mzdě v daném roce.

Od roku 1993 pan Novák při svém zaměstnání současně provozuje svou řemeslnou živnost, tedy podniká. Za předemné období výzkumu této práce vykazuje pan Novák ze svého podnikání stále stejné příjmy a výdaje, u kterých došlo ke změně až v roce 2010, kdy přešel na možnost uplatnění výdajů paušálem.

Pan Novák nevložil do svého podnikání žádný majetek a není plátcem DPH. Jeho hlavním zdrojem příjmů je příjem ze zaměstnání, příjem z podnikání má jako příjem vedlejší. Za důležité informace pro sestavení daňových přiznání je nutno považovat i údaje o jeho domácnosti, kde žije společně se svou manželkou (paní Nováková) a to od roku 1990. Jeho manželka je od roku 1995 ženou v domácnosti a po celou tuto dobu nemá zdanitelné příjmy. Společně mají jedno dítě, které v roce 2013 dovrší věku 18 let. Pan Novák je plátcem životního pojištění od roku 2005 v roční výši 12 000 Kč. Za sebe i za manželku platí od roku 2005 penzijní připojištění ve výši 7 000 Kč ročně.

Autorka bakalářské práce při sestavování daňových přiznání neopomene do těchto zakomponovat důležité změny v zákoně o daních z příjmů, kdy tyto měly zásadní podíl na vývoji výše daně z příjmů pana Nováka. Při sestavování daňových přiznání se autorka pokusí minimalizovat odvody daní z příjmů pana Nováka.

4.4 Postup zpracování

Následující kapitola popisuje jednoznačný návod na sestavení daňového přiznání včetně postupu, kterým je charakterizováno jak dospět až k hodnotě daně z příjmů fyzických osob v časovém sledu od roku 1995 až 2011.

Aplikace byla sumarizací daňových přiznání roku 1995, 2005, 2008 a roku 2011. Důvodem této volby byla snaha o zdůraznění vlivu změn ve výpočtu daně z příjmů fyzických osob. Pro jednoznačné a bezchybné zpracování daňového přiznání byl důležitý komplexní sběr veškerých dokladů od této fyzické osoby. Jedná se tyto doklady:

- přehled o zdanitelných příjmech za rok 1995, 2005, 2008 a 2011;
- čestné prohlášení manželky o tom, že neměla v roce 1995 zdanitelné příjmy vyšší jak 24 000 Kč, v roce 2005 vyšší jak 38 040 Kč, v roce 2008 a 2011 vyšší jak 68 000 Kč;
- příjmové a výdajové doklady související s podnikáním a to za rok 1995, 2005 a 2008;

- za rok 2011 jen příjmy z podnikání;
- potvrzení o zaplaceném životním pojištění a to za rok 2005, 2008 a 2011;
- potvrzení o zaplaceném penzijním připojištění za rok 2005, 2008 a 2011;
- za rok 2005 potvrzení o zaplaceném penzijním připojištění manželky paní Novákové.

4.5 Samotná aplikace včetně analýzy daně z příjmů fyzických osob

Následně dojde k provedení a cílenému zpracování výzkumu bakalářské práce, kdy tato pasáž napomůže ke zjištění, zda daňové přiznání vykazuje s odstupem jednotlivých rozhodných let (1995, 2005, 2008, 2011) složitost či zjednodušený postup jeho komplexního vyplnění.

Předložené údaje pana Nováka byly autorkou práce zakomponovány do tabulky s názvem **Sestavení daňového přiznání typu „B“ v roce 1995 pana Nováka** v příloze č. 11, kde jsou názorně popsány jednotlivé kroky při sestavení daňového přiznání pana Nováka v roce 1995. Metodu následného zpracování údajů autorka popisuje v níže uvedených bodech:

- základ daně z příjmu dle § 6 se určí jako odpočet zaplaceného pojištění zaměstnance od jeho hrubého příjmu;
- ze základu daně se odečtou nezdanitelné položky;
- výpočet progresivní daně.

Autorka práce si dovoluje podotknout, že zajímavostí tohoto daňového přiznání je, že v té době existovaly dva druhy přiznání pro fyzické osoby a to typu „A“, určené pro poplatníky daně mající příjmy jen ze závislé činnosti, tedy ze zaměstnání a daňové přiznání typu „B“ určené pro tento konkrétní případ, a to pro poplatníky mající kromě příjmů ze zaměstnání i příjmy z podnikání. Tato dvě přiznání se sjednotila až v roce 2005, kdy se již vyplňovalo jen jedno přiznání fyzických osob.

Další důležitým krokem této části práce je zpracování **daňového přiznání za rok 2005**. Tento rok je významný svou možností využít společného zdanění manželů. U pana Nováka byl zvolen tento způsob zdanění, neboť pro něj, jak bylo zřejmé následně

ze sestavených daňových přiznání, bylo výhodné tuto metodu použít. Malou zátěží pro sestavení přiznání, je nutnost sestavit celkem dvě přiznání za oba manžele žijící ve společné domácnosti. Postup sestavování těchto přiznání je jasně popsán v tabulce s názvem **Postup pro sestavení daňového přiznání v roce 2005 Novák, Nováková** v příloze č. 12.

Metoda zpracování je stejná jako v roce 1995, jen se mění systém výpočtu takto:

- ze základu daně se nepočítá nezdaniitelná položka na dítě;
- ze základu daně se navíc uplatní nezdaniitelná část na penzijní připojištění a životní pojištění;
- vypočtená daň se upravuje o novou slevu, o daňové zvýhodnění na vyživované dítě.

V tomto roce si poprvé mohl pan Novák uplatnit odčitatelnou položku na životní a penzijní připojištění oproti roku 1995. Jedná se o další nové položky v daňovém přiznání. Nelze opomenout i další změnu jako je přesun položky nezdaniitelná částka na dítě, kterou autorka zahrnula do slevy na dani na vyživované dítě.

Pro porovnání **výše daně** z příjmů zavedením společného zdanění manželů v roce 2005, jsou v tabulce uvedeny i výpočty daně z příjmů pana Nováka bez uplatnění společného zdanění manželů. Rozdělením základu daně, manželé Novákovi ušetří celkem **9 380 Kč**.

Rok 2008 je mezníkem pro převratnou změnu ve výpočtu daně z příjmů fyzických osob. Poprvé je možno se setkat s pojmem superhrubá mzda. Postup jak přistupovat k sestavení daňového přiznání pana Nováka v roce 2008 je znázorněn v tabulce s názvem **Postup pro sestavení daňového přiznání za rok 2008** v příloze č. 13. Metoda zpracování je zcela odlišná od předcházející metody. Systém výpočtu je tento:

- základ daně z příjmu dle § 6 se určí jako součet příjmů zaměstnance a pojištění zaplaceného zaměstnavatelem;
- ze základu daně se odečtou nezdaniitelné položky, životní a penzijní připojištění;
- vypočtená daň se upravuje o novou slevu, na poplatníka a na manželku;
- výpočet rovné daně.

Zavedením superhrubé mzdy, zrušením nezdanitelných částek na poplatníka a manželku, zavedením takzvané slevy na poplatníka a na manželku mělo značný dopad na zavedený systém výpočtu daně z příjmů fyzických osob. V tabulce je pro srovnání uveden i výpočet výše daně podle starého systému. Nedošlo k zapracování této nové změny zákona platné pro rok 2008. Výpočtem došlo ke zjištění skutečnosti, že pan Novák by odvedl na dani částku 28 425 Kč, místo 1 815 Kč. Změnou v daňovém zákoně ušetřil pan Novák celkem **26 610 Kč**.

V roce **2011** měl pan Novák rovněž povinnost sestavit také daňové přiznání, kdy toto bude posledním příkladným daňovým přiznáním. Opět bude uveden postup jeho sestavení v tabulce s názvem **Postup pro sestavení daňového přiznání za rok 2011** v příloze č. 14. Systém výpočtu v tomto roce je stejný jako v roce 2008, jen s touto změnou:

- základ daně z příjmů dle § 7, kde lze uplatnit výdaje paušálem.

V roce 2011 došlo k volbě využití možnosti uplatnit výdaje z podnikání procentem z příjmů. Pan Novák upustil od takzvané daňové evidence. Tato volba byla pro pana Nováka výhodná a optimální ohledně minimalizace jeho odvodu daně. Pro rok 2011 tvořily výdaje 80% z příjmů z podnikání z řemeslné živnosti. Tuto změnu, která ovlivnila výši daně pana Nováka, znázorňuje autorka do tabulky s názvem **Postup pro sestavení daňového přiznání za rok 2011**, kterou uvádí v příloze č. 14. Pro názornější porovnání vlivu ostatních změn daňového zákona o daních z příjmů uvádí částky s platnými zákony pro rok 2008, to je výše pojistného odvedeného zaměstnavatelem ve výši 35% z příjmů podle § 6 a slevu na dani ve výši 24 840 Kč na poplatníka.

Sestavené tabulkové zobrazení daňových přiznání je podkladem pro následující část výzkumu, který spočívá ve finanční analýze zjištěných výsledků hodnoty vypočítané daně z příjmů pana Nováka. Všechny tyto údaje jsou postupně autorkou zapracovány do tabulky s názvem **Vývoj výše daně z příjmů za rok 1995, 2005, 2008 a 2011**, kterou autorka uvádí v příloze č. 15.

4.6 Daňová reforma

Posledním stanoveným a stěžejním cílem této práce je zjistit, na základě navržených hypotéz, jak vypadá budoucí vývoj daně z příjmů fyzických osob.

Do budoucnosti této daně zasahuje chystaná reforma daňového systému. Ta slouží autorce k předpokládané vizi budoucnosti vývoje daně z příjmů. Reforma v některých směrech souvisí s tématem autorčiny práce, neboť některé části reformy zasahují do příjmů zaměstnanců i do příjmů podnikatelů, čímž je ovlivněno stanovení jejich základů daně pro určení výše odvodů daně. Změny budou znatelné i ve způsobu výpočtu daně u zaměstnanců. Tato reforma je nazývána slangovým výrazem: Kalouskova reforma. Mezi lidmi jde o velmi diskutované téma, změny výrazně zasáhnou do celkové finanční situace poplatníků. Hovoří se o těchto zásadních změnách, které autorka rozdělila do tří skupin:

1. poplatníka jako zaměstnance se týkají změny:

- zvýšení odvodů zdravotního pojištění z 4,5% na 6,5%;
- zrušení odečtu ze základu daně zaplacených příspěvků odborům a odečtu na zvyšování kvalifikace;
- zrušení zaměstnaneckých benefitů, náhradou má být zaměstnanecký paušál do výše 3 000 Kč (bude se chovat jak bonus na dítě);
- základ daně bude dán hrubou mzdou, zruší se superhrubá mzda; [13], [15]

2. poplatníka jako podnikatele se týkají změny:

- zavedení jednoho inkasní místo, zjednodušení daňového systému, snížení nákladů na administrativu, jednodušší papírování, jen jeden tiskopis včetně přehledů pro OSSZ a ZP;
- pro OSVČ základ pro pojistné ve výši 100 %, sociální i zdravotní pojištění ve stejné výši 6,5 %; [13], [15]

3. pro tyto dvě skupiny jsou reformou navrženy tyto změny:

- sazba daně z příjmů fyzických osob se zvýší na 19% z původních 15%;
- změní se limit pro výši úroků z hypoték a z úvěrů ze stavebního spoření namísto hranice 300 000 Kč bude jen 80 000 Kč ročně;
- zvýší se maximální limit na odpočet darů z 10% na 15 %;
- sleva na poplatníka zůstane ve výši 24 840 Kč tedy před povodňovou daní, ale budou ji moci využít jen lidé s příjmy do čtyřnásobku průměrné mzdy platné pro rok 2012;

- sleva na dítě bude vyšší o 1800 Kč ročně, maximální výše bonusu na dítě bude 60 300 Kč namísto 52 200 Kč, v platnosti již v roce 2012. [13], [15]

Autorka se rozhodla provést analýzu této reformy, neboť jí zajímalo v praxi, jaký dopad budou mít chystané změny na samotného poplatníka daně. Současně si dovolila navrhnout alespoň v některých pasážích svůj vlastní návrh změn, které ji napadly na základě zjištěných skutečností z předešlé praktické části. Sestavila tabulku, do které zahrнула chystané změny, týkající se způsobu výpočtu základu daně u zaměstnance, zvýšení odpočtu na poplatníka a zvýšení slevy na dítě. V této praktické části určené pro analýzu daňové reformy uvedla v tabulce výpočet daně z příjmů pana Nováka s platným zákonem o daních z příjmů v roce 2012 a pro porovnání znázornila i výpočet jeho daně z příjmů za podmínek, kdy vejdou v platnost nové návrhy změn daňového zákona o daních z příjmů. Jen pro upřesnění, použila pro výpočet průměrnou mzdu pro rok 2012 a ta je stanovena na 25 137 Kč měsíčně, ročně 301 644 Kč. [16]

Tab. 4.6 Tabulka s promítnutím chystaných změn pana Nováka [2], [15]

Popis položky	2012	REFORMA	Změna o Kč (-, +)	Návrh změn vlastní
Příjem dle § 6	301 644	301 644		301 644
Pojistné zaměstnance	33 181 (11%)	39 214 (13%)		39 214 (13%)
Pojistné zaměstnavatele	102 559 (34%)	98 035 (32,5%)		98 035 (32,5%)
ZD § 6	XXXXXX	301 644		301 644
ZD § 6 SHM	404 203	XXXXXX		XXXXXX
Příjem dle § 7	160 000	160 000		160 000
Výdej dle § 7 paušálem	128 000 (80%)	128 000 (80%)		80 000 (50%)
ZD § 7	32 000	32 000		80 000

Součet ZD	436 203	333 644	-102 559	381 644
Nezdanit. částky § 15				
Penzijní připojištění	1 000	1 000		1 000
Životní poj.	12 000	12 000		12 000
ZD po úpravě	423 203	320 644		368 644
Daň rovná § 16	63 480 (15%)	60 914 (19%)	-2 566	70 034 (19%)
Sleva na dani § 35				
Na poplatníka	24 840	24 840		24 840
Na manželku	24 840	24 840		24 840
Daň po slevě	13 800	11 234		20 354
Daň. zvých. na dítě § 35	13 404	13 404		15 600
Výsledná daň	396	-2 170	-2 566	4 754

Autorka dospěla ke zjištění, že změny týkající se nového způsobu výpočtu daně, nemají podstatný vliv ve výši daňových odvodů daně z příjmů u poplatníků v České republice. Se zavedením daňové reformy se odvod daně do státního rozpočtu sníží. Poplatník neodvede žádnou daň a naopak stát vyplatí poplatníkovi bonus na dítě ve výši 2 170 Kč. Poplatník ušetří 2 566 Kč na svém odvodu daně z příjmů. Uvedená daňová reforma do praxe nesplnila na modelovém příkladu svou funkci, tedy zvýšení přísunu financí do státního rozpočtu.

Podstatný vliv by ovšem mohly mít změny týkající se určení příjmů u zaměstnanců pro stanovení základu daně. Již výše zmíněné benefity u zaměstnanců, doposud uvedené v zákoně jako osvobozené, budou nahrazeny, takzvaným zaměstnaneckým paušálem. Zrušení odpočtu uhrazených příspěvků na odbory je dalším finančním dopadem na poplatníka. Na finanční situaci zaměstnance bude mít vliv i vyšší sazba zdravotního

pojištění. Co se týče způsobu výpočtu daně, a to z hrubé mzdy, tak vzhledem k vyšší navrhované sazbě daně, se zdá být dle názoru autorky, toto správným řešením reformy.

U OSVČ se reforma projeví dle názoru autorky v docela mírnější formě zasahující do finanční zatíženosti poplatníka jako podnikatele. Na tuto skupinu dopadne především změna výše sazby daně.

4.7 Zhodnocení hypotéz

Autorka práce si ve výzkumu vytýčila tři základní hypotézy, které se pokusila potvrdit, případně vyvrátit prostřednictvím analýzy daňových přiznání fyzické osoby, kdy pro tento účel ji sloužila osoba pana Nováka.

- 1) **Sestavení daňového přiznání fyzické osoby je rok od roku složitější.**
- 2) **Odvod daní z příjmů fyzických osob roste, jestliže se zvyšuje průměrná mzda.**
- 3) **Zákon o daních z příjmů fyzických osob je třeba změnit.**

K **první hypotéze** je nutno konstatovat, že autorka práce dospěla ke zjištění, že zmiňovaný tiskopis daňové přiznání doznal některých změn, kdy jednou z nich je zjednodušení díky sloučení dvou tiskopisů, jen v jeden. Na druhou stranu musí autorka práce konstatovat, že v roce 2005 došlo k složitějšímu výpočtu daně oproti roku 1995, neboť přibyly nové položky, kterými jsou kupříkladu životní a penzijní pojištění, stejně jako k přesunu nezdanitelné částky na dítě do sektoru slev. Proto je nutností konstatovat, že se zdá být zavedení nových položek do přiznání složitější. Autorka tedy závěrem konstatuje, že první hypotéza se potvrdila v nadpoloviční většině.

U **druhé hypotézy** došlo ke zjištění, že rostoucí průměrná mzda nepřináší žádné příjmy do státního rozpočtu, protože mzda vzrostla od roku 1995 o 184 % a daňová povinnost klesla o 102%. Poplatník pan Novák tedy odvedl v roce 2011 do státního rozpočtu 0 Kč. Naopak v tomto roce čerpal ze státního rozpočtu ve formě daňového bonusu částku 384 Kč. U této hypotézy se tedy nepotvrdila její platnost.

Třetí hypotézu se autorka snaží popsat a vysvětlit v kapitole č. 4.6 a dovoluje si navrhnout zvážení úpravy této reformy především v oblasti podnikatelské sféry. Tuto skutečnost si dovoluje předesílit v oblasti snížení výdajů paušálem z dosavadních 80% na pouhých 50%. Dle autorčina názoru tento návrh reformy postrádá zásah do okruhu

příjmů podle § 7 ZDP. Tato reforma se dotkne především poplatníků v zaměstnaneckém poměru.

Autorka by raději volila zrušení jiných nezdanitelných částí od základu daně, jakými jsou příspěvky na penzijní a životní pojištění. Velký okruh poplatníků vzhledem ke svému příjmu si toto pojištění hradit nemůže, tyto odpočty, dle názoru autorky, slouží zase jen těm movitějším. Návrhem by mohla být malá kompenzace ve formě zvýšeného daňového zvýhodnění na dítě a to ve výši 15 600 Kč, jak autorka nastínila ve své praktické aplikaci daňové reformy na konkrétní případ.

Autorka podotýká, že reforma se týká i jiných daní a celkově může být postavena tak, že pomůže snížit deficit státního rozpočtu. Tato část byla zaměřena jen na daň z příjmů fyzických osob, a tedy z tohoto pohledu lze konstatovat, že poplatníka daně z příjmů zásah daňové reformy neovlivní k jeho nespokojenosti.

5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo prokazatelně zjistit složitosti při stanovení výše odvodu daně z příjmů, zjistit jaké odvody plynou od poplatníků daně z příjmů do státní pokladny a v neposlední míře jak bude vypadat budoucnost, kterou ovlivňuje chystaná daňová reforma. Autorčiny pracovní hypotézy potvrdily nutnost změn v oblasti daně z příjmů fyzických osob. Dle jejího názoru je minulost vývoje daně z příjmů zajímavá, ale pro samotnou autorku této práce je stěžejním cílem i náhled na budoucí vývoj daně.

Současné období je ve znamení chystané reformy, kdy některé kroky k jejímu vylepšení autorka nastínila v kapitole 4. 7. V samotném závěru práce si však také dovoluje podotknout, že toto téma ji natolik zaujalo, že věří, že bude moci jej zpracovat a věnovat se mu v rámci své budoucí diplomové práce, neboť toto téma by si zasloužilo podrobnějšího prozkoumání.

Svou bakalářskou práci autorka postavila na bázi seznámení se, se základní teorií platnou pro daň z příjmů fyzických osob, stejně jako na výsledcích šetření zjištěné přímou aplikací dat do daňových přiznání fyzické osoby.

Vlastní výzkum v oblasti daní z příjmů fyzických osob je rozdělen do tří částí. Každá tato část obsahuje výzkum týkající se vývoje této daně, úvodní část měla za úkol rozebrat vývoj daně z příjmů v sestavování daňových přiznání. Další dvě části jsou formálně totožné, kdy druhá část zkoumá vývoj zjištěných výsledků z první části a poslední závěrečná fáze výzkumu se zaměřuje na budoucí vývoj daně.

Celá analytická část využívá tabulkové metody a ke zjištění výsledků finanční analýzy používá autorka metody výpočtů, ke kterým využila zadaná data prostřednictvím fyzické osoby coby předmětu zkoumání. Autorka je přesvědčena o adekvátnosti a vhodnosti použitých metod, prostřednictvím kterých se dobrala k výsledku. V porovnání se stávající legislativou, která je spojena s daní z příjmů fyzických osob, je nutné podotknout, že daň z příjmů prošla nesčetnými změnami a navíc spousta změn ji teprve čeká. Tyto fakta způsobují problémy v oblasti pochopení konkrétní legislativy z této oblasti.

Autorka došla k závěru, že dokázala shrnout problematiku, týkající se daně z příjmů fyzických osob nejen v obecné rovině, ale zároveň si dovolila poukázat na to, že nastavený systém zákona o daních z příjmů není ideální. Pevně věří, že se daná situace

brzy lepší. Jejím návrhem by byla změna zákona o dani z příjmů s větší stabilitou a srozumitelností pro všechny poplatníky daně z příjmů.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 3. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. ISBN 80-902752-2-2.
- [2] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2012, úplná znění platná k 1.1.2012*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2012, Zákon č.586/1992 Sb., o daních z příjmů. ISBN 978-80-247-4254-0.
- [3] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2012, úplná znění platná k 1.1.2012*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2012, Zákon č.280/2009 Sb., daňový řád. ISBN 978-80-247-4254-0.
- [4] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2010, úplná znění platná k 1.1.2010*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010, Zákon č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. ISBN 978-80-247-3206-0.
- [5] PIKAL, Václav a Pavel ŠIMÁK. *Slabikář daně z příjmů fyzických osob*. 2. vyd. Praha: AspiPublishing, 2002. ISBN 80-86395-23-5.
- [6] PRUDKÝ, Pavel a Milan LOŠŤÁK. *Jak vyplnit daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2011*. 19. vyd. Ostrava: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-710-2.
- [7] ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [8] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2010*. 10. vyd. Praha: 1. VOX a.s, 2010. ISBN 978-80-86324-86-9.
- [9] VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. 6. vyd. Praha: GradaPublishing, 2010. ISBN 978-80-247-3426-2.

Časopisy

- [10] BĚHOUNEK, Pavel. Společné zdanění manželů. *Účetnictví v praxi.*, 2007, roč. XI 3/2007, s.3. ISSN 1211-7307.

- [11] BĚHOUNEK, Pavel. Přípravovaná velká novela zákona o daních z příjmů. *Účetnictví v praxi*. 2005, roč. IX 12/2005, s. 9. ISSN 1211-7307.

Internetové publikace a odkazy

- [12] CENSITIO s r.o. *Daňové řízení*. In. www.censitio.com [online], 2012 [cit. 2012-01-20]. Dostupné: <<http://www.censitio.com/danove-rizeni.php/>>
- [13] ČESKÁ DAŇOVÁ SPRÁVA. *Daňový portál*. In. www.adisspr.mfcr.cz [online], 2012 [cit. 2012-04-14]. Dostupné: <http://adisspr.mfcr.cz/adisc/adis/idpr_pub/dpr/uvod.faces>
- [14] KOPÁČ, Jiří. *Změny 2012 a daně: konec povodňové stovky*. In. www.denik.cz [online], 2012 [cit. 2012-02-18]. Dostupné: <<http://www.denik.cz/ekonomika/>>
- [15] KUČERA, Petr. *Co přinese daňová reforma? Podívejte se, co schválili poslanci*. In. www.aktualne.centrum.cz [online], 2012 [cit. 2012-04-14]. Dostupné: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/>>
- [16] PODNIKATEL.CZ. *Daně a účetnictví*. In. www.podnikatel.cz [online], 2012 [cit. 2012-01-15]. Dostupné: <<http://www.podnikatel.cz/>>
- [17] SPILKA, Jan. *Nebojte se minimální daně*. In. www.mesec.cz [online], 2012 [cit. 2012-02-03]. Dostupné: <<http://www.mesec.cz/>>
- [18] VOLDŘICH, Martin. *Změny ve výpočtu mezd od 1.1.2008 aneb superhrubá mzda*. In. www.dumfinanci.cz [online], 2012 [cit. 2012-02-18]. Dostupné: <<http://dumfinanci.cz/>>
- [19] VÝPLATA.CZ. *Jaké údaje je nutné vést o zaměstnanci*. In. www.vyplata.cz [online], 2012 [cit. 2012-01-14]. Dostupné: <<http://www.vyplata.cz/>>
- [20] ZÁKONY PRO LIDI.CZ. *Sbírky zákonů*. In. www.zakonyprolidi.cz [online], 2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné: <<http://www.zakonyprolidi.cz/>>

Literatura k vybraným textům, obrázkům a grafům v teoretické části a v přílohách

- [21] Zákon č.586/1993, Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů
- [22] Sestaveno autorkou práce dle Zákonu č. 586/1993, Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů

Seznam zkratek

ZDŘ	Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
ZSDP	Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
Prohlášení	Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků
SHM	Superhrubá mzda
ZD	Základ daně
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
ZP	Zdravotní pojišťovna
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná

Seznam tabulek a grafů

Tab. 2.3.3	Slevy na dani pro rok 2012	17
Tab. 2.3.4	Výpočet zálohy na daň z příjmů dle § 6 u hlavního zaměstnavatele	18
Tab. 2.4.2	Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení daňové evidence na vedení účetnictví	22
Tab. 2.4.2	Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení účetnictví na vedení daňové evidence	23
Tab. 2.4.2	Přehled snížení a zvýšení základu daně při přechodu z vedení daňové evidence na evidenci příjmů a pohledávek	23
Tab. 2.4.6	Stanovení záloh na základě výsledné daně z příjmů	26
Tab. 3.1	Rozdělení standardních a nestandardních odpočtů	28
Tab. 3.1	Nestandardní odpočty	28
Tab. 4.6	Tabulka s promítnutím chystaných změn pana Nováka	48
Graf 3.1	Základní nezdaniitelná částka a sleva na poplatníka	31
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka na vyživované dítě a daňové zvýhodnění na dítě	33
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka na vyživovanou manželku a sleva na manželku	34
Graf 3.1	Maximální příjem manželky	34
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka a sleva na poplatníka s částečným invalidním důchodem	35
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka a sleva na poplatníka s plným invalidním důchodem	35
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka a sleva na poplatníka s průkazem ZTP/P	36
Graf 3.1	Nezdaniitelná částka a sleva na dani u studentů	36

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9.5.2012.....

Klára Janáčková.....

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Vývoj základní nezdánitelné částky a slevy na dani na poplatníka v letech 1993 - 2011

Příloha č. 2 - Vývoj nezdánitelné částky na vyživované dítě a daňové zvýhodnění na dítě v letech 1993 - 2011

Příloha č. 3 - Vývoj nezdánitelné částky a slevy na dani na manželku v letech 1993 - 2011

Příloha č. 4 - Vývoj maximálních možných příjmů manželky pro možnost uplatnění nezdánitelné částky a slevy na dani v letech 1993 - 2011

Příloha č. 5 - Vývoj nezdánitelné částky a slevy na dani na poplatníka se zdravotním postižením v letech 1993 - 2011

Příloha č. 6 - Vývoj nezdánitelné částky a slevy na dani u studentů v letech 1994 – 2011

Příloha č. 7 - Vývoj jednotlivých daňových pásem a příslušných sazeb daně podle výše příjmu poplatníka

Příloha č. 8 - Vývoj paušálních výdajů od roku 1993 do roku 2012

Příloha č. 9 - Všeobecný vyměřovací základ, přepočítávací koeficient

Příloha č. 10 - Vývoj minimálního základu daně mezi léty 2004-2007

Příloha č. 11 - Sestavení daňového přiznání typu „B“ v roce 1995 pana Nováka

Příloha č. 12 - Postup pro sestavení daňového přiznání v roce 2005 Novák, Nováková

Příloha č. 13 - Postup pro sestavení daňového přiznání za rok 2008

Příloha č. 14 - Postup pro sestavení daňového přiznání za rok 2011

Příloha č. 15 - Vývoj výše daně z příjmu za rok 1995, 2005, 2008 a 2011